

LEGIONÁŘSKÝ

SPECIÁL
ANTHROPOID

Směr

80. výročí
Operace Anthropoid

Útok parašutistů
27. května 1942

Poslední boj
československých hrdinů

Osudy spolupracovníků
z řad domácího odboje

80 let Operace Anthropoid

STANDGERICHT

Durch Urteil des Standgerichtes in Prag vom 5. Juni 1942 wurden zum Tode durch Erschiessen verurteilt:

**100.000 korun
odměny!**

**Kdo zná tohoto muže
a kde se zdržuje?**

Karlovo náměstí 18. červen 2022 9:30-19:00

dobový vojenský tábor a technika

komentované ukázky:

12:00-14:30

12:00 – Slavnostní zahájení programu
12:30 – Assault course
13:00 – Výcvik parašutistů
13:30 – Operační materiál
14:00 – Návčik útoku na automobil

15:00-17:00

15:00 – Assault course
15:30 – Výcvik parašutistů
16:00 – Operační materiál
16:30 – Návčik útoku na automobil

17. červen
film 20:00
Atentát
Karlovo nám.
(1964)

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ

MINISTERSTVO OBRANY
ČESKÉ REPUBLIKY

Radiožurnál
Český rozhlas

GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Initiativa A.

Rota
Naždar

45

ÚVOD

Slovo předsedy.....	02
Slovo autorů.....	03

ANTHROPOID

Československo v ohrožení.....	04–05
Zánik Československa.....	06–07
Obrana národa.....	08–09
Čs. vojenské jednotky v zahraničí.....	10–11
Čs. odboj ve Velké Británii.....	12–13
Výcvik čs. paraskupin a spojení s domácím odbojem.....	14–15
Operační materiál.....	16
Příchod Reinharda Heydricha do protektorátu.....	17–19
Počátky operace ANTHROPOID.....	20–21
Josef Gabčík.....	22
Jan Kubiš.....	23

Výsadek do protektorátu.....	24–25
Zpravodajská síť SILVER A.....	26–27
Libuše volá Londýn.....	28–29
Domácí spolupracovníci.....	30–32
Další výsadky a činnost před atentátem.....	33–35
Útok 27. května 1942.....	36–39
Represe.....	42–43
Vyhlazení obce Lidice.....	44–45
Boj o kostel v Resslově ulici.....	46–49
Likvidace SILVER A.....	50–51
Likvidace Ležáků a popravy na Zámečku.....	52–53
Konec v Mauthausenu.....	54–55
Mezinárodní význam akce.....	56–57
Zámeček Pardubičky – Larischova vila NKP.....	58–59
Zveme Vás.....	60

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

Vážení čtenáři,
bratři a sestry,

Jsem velice rád, že Československá obec legionářská i v letošním roce neúnavně pokračuje v naplňování svého poslání vůči veřejnosti. Mezi hlavní úkoly naší organizace totiž patří uchování a rozvíjení odkazu hrdinů, kteří v průběhu druhé světové války nasazovali v boji proti nacistickému Německu své životy v zájmu osvobození československé vlasti.

Bratři a sestry z Československé obce legionářské, v jednotách i na Ústředí, odvedli v posledních měsících mnoho práce, aby přispěli k důstojnému a zároveň atraktivnímu připomenutí hrdinství všech, kteří neohroženě napomohli ke zdaru operace ANTHROPOID. Ať již to byli českoslovenští parašutisté, nebo jejich spolupracovníci, ženy, muži, ale i děti z řad domácího odboje.

Za podporu při pořádání našich aktivit patří největší dík Ministerstvu obrany ČR, ale poděkování rovněž náleží mnohým samosprávám po celé republice, mezi nimiž zvláště vyniká Městská část Praha 2, se kterou připravujeme připomínku 80. výročí operace ANTHROPOID již více než rok. V našich aktivitách připomínajících toto československé výročí nás významně podpořila Generali Česká pojišťovna, a. s. Velice si součinnosti všech partnerů cením. Jsem rád, že se tak zúročuje mnohdy dlouhodobá spolupráce, jež přináší potřebný dopad do veřejnosti.

Jedním z příspěvků Československé obce legionářské k připomenutí jednoho z nejvýznamnějších odbojových činů druhé světové války je i toto speciální vydání Legionářského směru. Materiály v něm obsažené vychází v první řadě z mnohaleitého badatelského úsilí pánů Jaroslava Čvančary, Vlastislava Janíka a Karla Polaty. S podporou naší organizace vzniklo k letošnímu výročí hned několik mutací výstav o operaci ANTHROPOID. Velice děkuji všem spolupracovníkům z řad ČsOL, kteří mají velký podíl na zdaru uvedených výstav, zvláště pak bratřím Jiřímu Charfreitagovi, Miloši Borovičkovi, Martinu Říhovi, Petru Tolarovi, Eriku Štréglovi, Jiřímu Vošoustovi a sestrám Zuzaně Palové a Marcele Volfové. Právě z materiálů vybraných na tyto výstavy vychází i obsah speciálu Anthropoid.

Dovolte mi, abych poděkoval za spolupráci jak výše uvedeným autorům, tak těm, kteří materiály doplnili a připravili pro Legionářský směr, a to především bratrům Petru Tolarovi, Milanu Mojžíšovi a Jiřímu Filipovi.

Pevně věřím, že práce, kterou Československá obec legionářská odvádí a v nadcházejících dnech ještě uskuteční v rámci akcí 80. výročí operace ANTHROPOID bude dalším důkazem, že naše poslání naplňujeme dle našeho nejlepšího vědomí a svědomí.

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

SLOVO AUTORŮ

Záměr připravit venkovní výstavu představující přípravu, průběh a dopady operace ANTHROPOID vznikl v roce 2016. V tomto roce šly do kin hned dva mezinárodní koprodukční filmy, snažící se přiblížit útok na Reinharda Heydricha zahraničním divákům. Napadlo mne, že by (nejen) turistům, kteří navštíví Prahu v roce 75. výročí splnění úkolu výsadku, mohla venkovní panelová výstava nabídnout pravdivější popis dějů jara 1942.

Partnery jsme, opět, našli v Československé obci legionářské, bez které by ostatně většina našich „iniciativ“ zůstala jen nerealizovanými námety. Společně se naopak všechny daří dotáhnout do konce.

Librero výstavy vzniklo poměrně brzo, na podzim roku 2016. Jak vidíte v tomto mimořádném čísle – forma výstavy se podobá knihám Jaroslava Čvančary. Kvalitní reprodukce fotek z jeho obsáhlého archivu jsou doplněné poměrně obsáhlým doplňujícím textem. Jeho autorem je badatel Vlastislav Janík.

Předpokládali jsme diváka, který není s našimi realitami a historií moc obeznámen a tak (mimo česko-anglických textů) byla výstava uvozena nezbytným úvodem do vzniku ČSR a předchozích událostí.

Vernisáž se uskutečnila v parku Klárov v plánovaném termínu v květnu 2017. Na tomto místě, hojně navštěvovaném turisty, se podařilo plně naplnit původní záměr.

Výstava je v textových popisech, zcela záměrně, dost podrobná a jen její pouhé přečtení zabere divákovi cca 40 minut času. Jako jednomu z tvůrců mi vždy dělalo radost, když jsem si všiml poměrně velkého množství náhodných kolemjdoucích, kteří se zastavili původně jen na malou chvilku, prezentované příběhy je však tak zaujaly, že si vše dočetli až do konce.

Původní záměr – několikaměsíční jednorázová instalace – se podařilo daleko přesáhnout. Výstava byla následně úspěšně instalována na několika místech Prahy či v Dolních Vilémovicích. Zdarma byla zapůjčena na celkem 17 míst v Česku.

Pro první zahraniční prezentaci byl vybrán památník KT v Mauthausenu. Jednání s vedením památníku bylo rychlé a úspěšné a tak byla výstava od srpna do října 2018 umístěna přímo před hlavním vchodem do areálu.

Po ročním putování výstava prošla před odvozem do Rakouska generální opravou. Využili jsme jí i k aktualizaci a rozšíření. Pro rakouské zastavení výstavy tak přibyl i panel popisující specifické postavení KTM vzhledem k českým

odbojářům a příklady jejich osudů. Nové panely také atraktivně a přehledně dokreslily útok na RH prostřednictvím tehdy zcela nového 3D modelu známé zatačky. Tato náročná modelace, opět z dílny ČsOL, pak našla další uplatnění např. v projektu České televize.

Toto první vyhotovení výstavy je v současnosti dosud dlouhodobě umístěno v parku horního zámečku v Panenských Břežanech, naproti Santiniho kapli. Doplňuje zdejší expozici Památníku národního útlaku a odboje. V roce 2022 jsme zhotovili zcela nové „tuzemské“ provedení této výstavy. Od dubna do května 2022 byla instalována v Plzni, od 26. května je na nám.

Míru součástí oslav na Praze 2. V roce 2020 jsme začali uvažovat o podobě oslav 80. výročí splnění úkolu výsadku ANTHROPOID a také o případné další zahraniční prezentaci společné výstavy. V roce 2021 jsme oslovili náš zastupitelský úřad v Bruselu. Tento návrh se setkal na našem bruselském zastupitelském úřadě – především díky opravdu nevěděnímu zájmu

a následnému neutuchajícímu úsilí zdejší konzulky Sandry Miholové – s výborným přijetím a podporou.

Během velmi krátké doby získala celou řadu místních zájemců o postupné instalace během jara a léta 2022 a také o následnou dlouhodobou instalaci (od září 2022) ve válečném muzeu v Bastogne. Delegation z tohoto města, v čele s ředitelem muzea, se stala na konci roku 2021 v Praze našimi hosty.

Nedostí na tom – zájem je v Belgii i o výstavu v provedení pro instalaci vnitřní. A tak zároveň vznikly i dvě „belgické“ indoorové soupravy. Jedna pro putování po institucích, druhá bude dlouhodobě umístěna v památníku KT v pevnosti Breendonk.

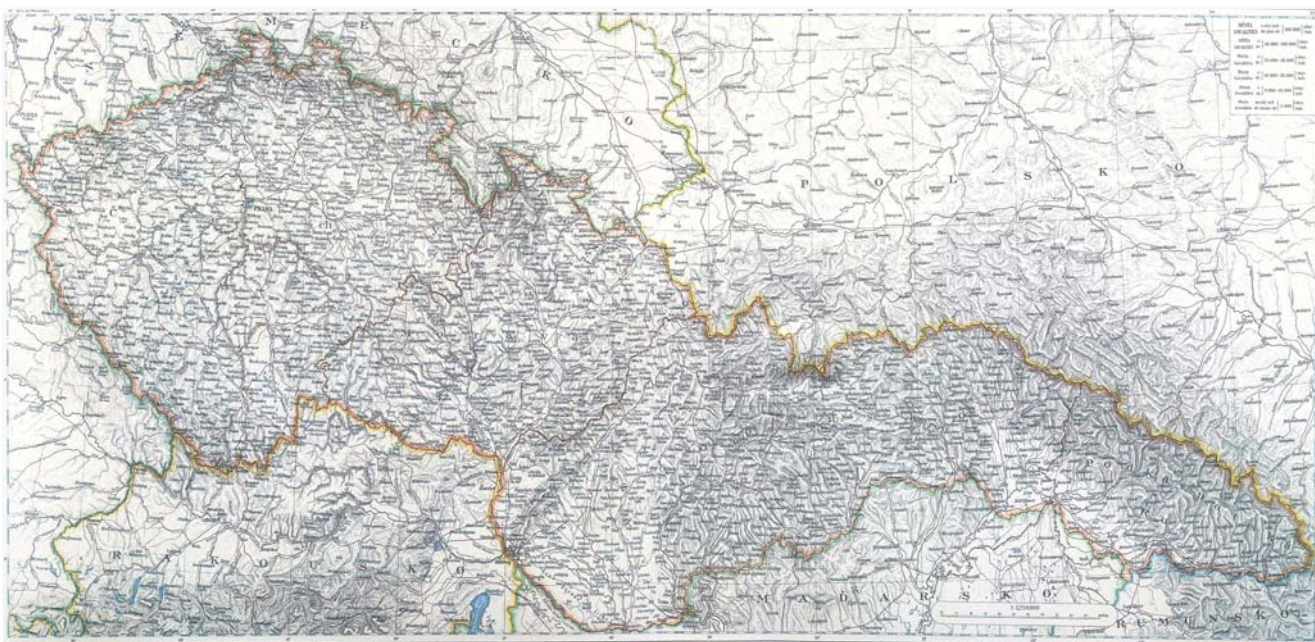
Do týmu se tak zapojili další překladatelé do třech dalších jazyků. Milé byly jejich připomínky při předávání překladů, kdy nám děkovali za tak zajímavou práci, „kterou si i s dětmi četli jako napínavý a strhující příběh“.

Jen díky všem spolupracovníkům se podařilo „belgickou“ výstavu zkompletovat doslova několik hodin před příjezdem dodávky MZV. O 48 hodin později, 21. května 2022, již na promenádě přímořského městečka De Panne, se stala součástí oslav a připomenutí v okolí pohřbených československých vojáků padlých u nedalekého Dunkerku. I zde si, podle posledních zpráv, našla své pečlivé návštěvníky/čtenáře. S obsahem panelů výstavy se mohou čtenáři seznámit také na následujících stránkách tohoto speciálního čísla časopisu Legionářský směr.

Ing. Karel Polata

ČESKOSLOVENSKO V OHROŽENÍ

↑ Vznikem samostatného Československa se završil tři století trvající zápas o národní a státní obrodu. Dříve než samostatný stát vznikla po vypuknutí první světové války jeho armáda. Postupně byla zformována ruská, francouzská a italská legie. Počet legionářů na konci války dosáhl na 90 000 mužů a další tisíce Čechů a Slováků sloužily dobrovolně v britské či americké armádě. ■

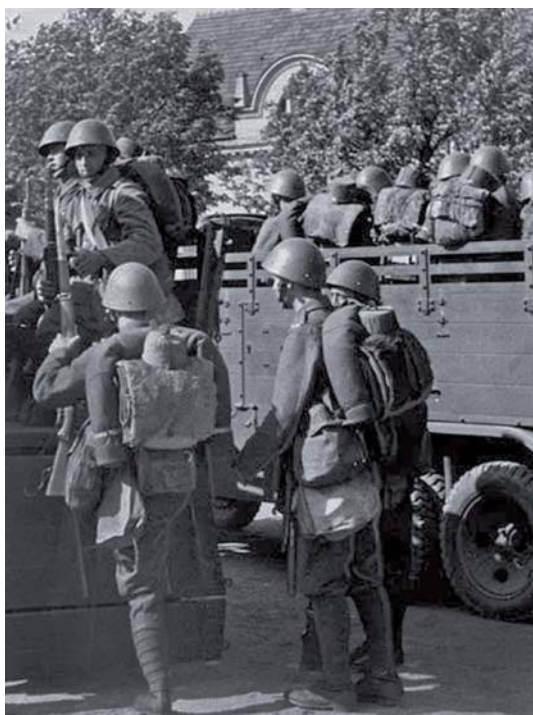

↗ Základem obrany Československa se stala dobře vycvičená armáda. Republika však i nadále prohlubovala své spojení nejen ve směru k Francii a Velké Británii, ale i směrem k Rumunsku a Jugoslávii, s nimiž tvořila tzv. Malou dohodu. ■

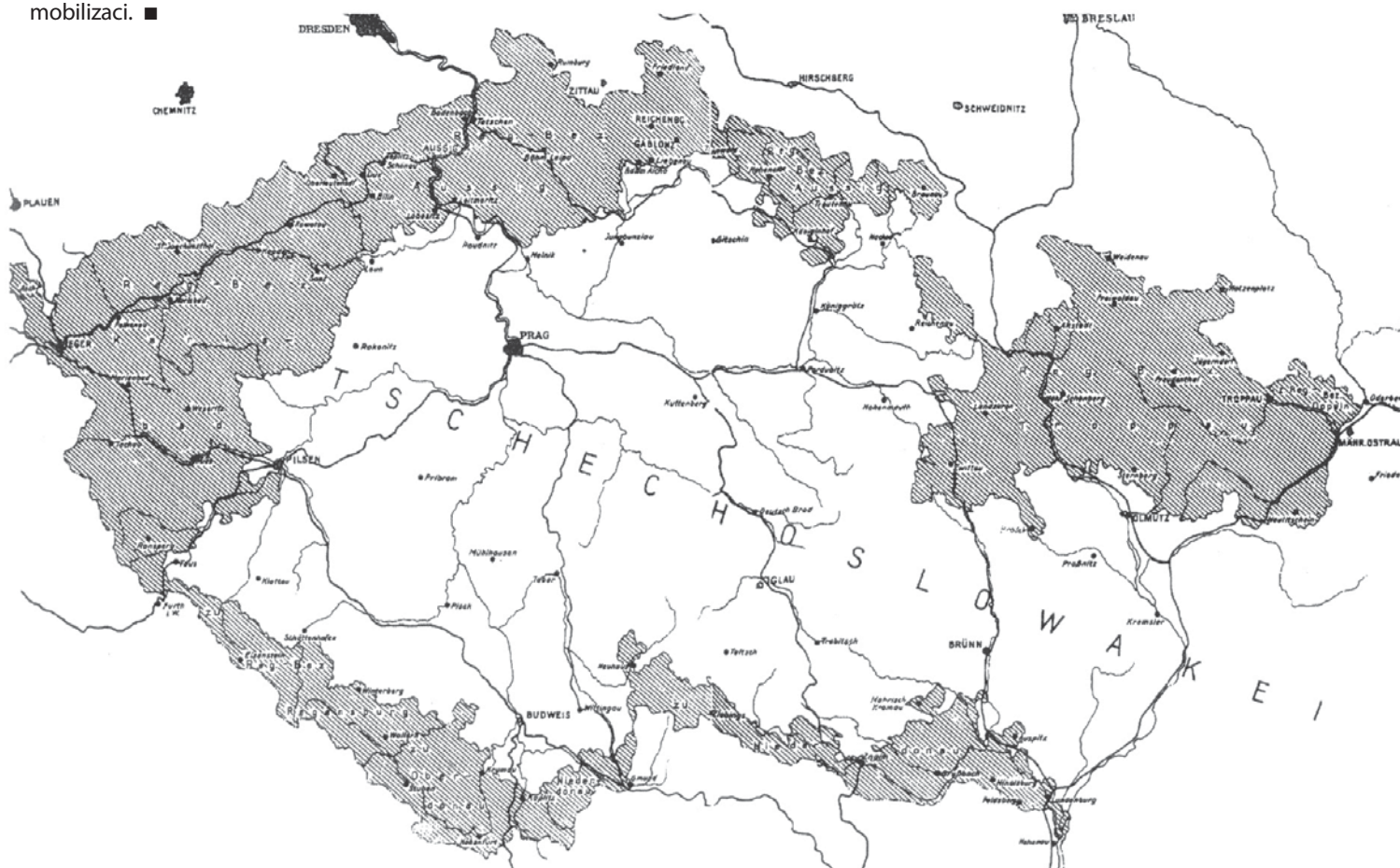
↑ V roce 1933 se v sousedním Německu ujal vlády jako říšský kancléř Adolf Hitler. Krátce po svém nástupu zlikvidoval politické odpůrce a zřídil koncentrační tábory. Roztočil kolo zbrojení, zavedl brannou povinnost a postupně porušil všechny dohody plynoucí z Versailleské mírové smlouvy. Několik týdnů po nástupu Adolfa Hitlera byl v Bavorsku severně od Mnichova zřízen první koncentrační tábor pro lidi v tzv. preventivní vazbě, tedy pro lidi s kriminální minulostí a v tzv. ochranné vazbě. Tímto pojmem byli označováni občané Říše s jiným než nacistickým smýšlením. ■

↑ Německem podporované separatistické tendence vedla v Československu roku 1938 Sudetoněmecká strana představovaná Konradem Henleinem a Karlem Hermannem Frankem. Ti nátlak na vládu, spočívající např. v uznání sudetoněmeckého územního osídlení, ve svobodě přiznání se k německé národnosti a k německému světovému názoru, formulovali v tzv. Karlovarských požadavcích. ■

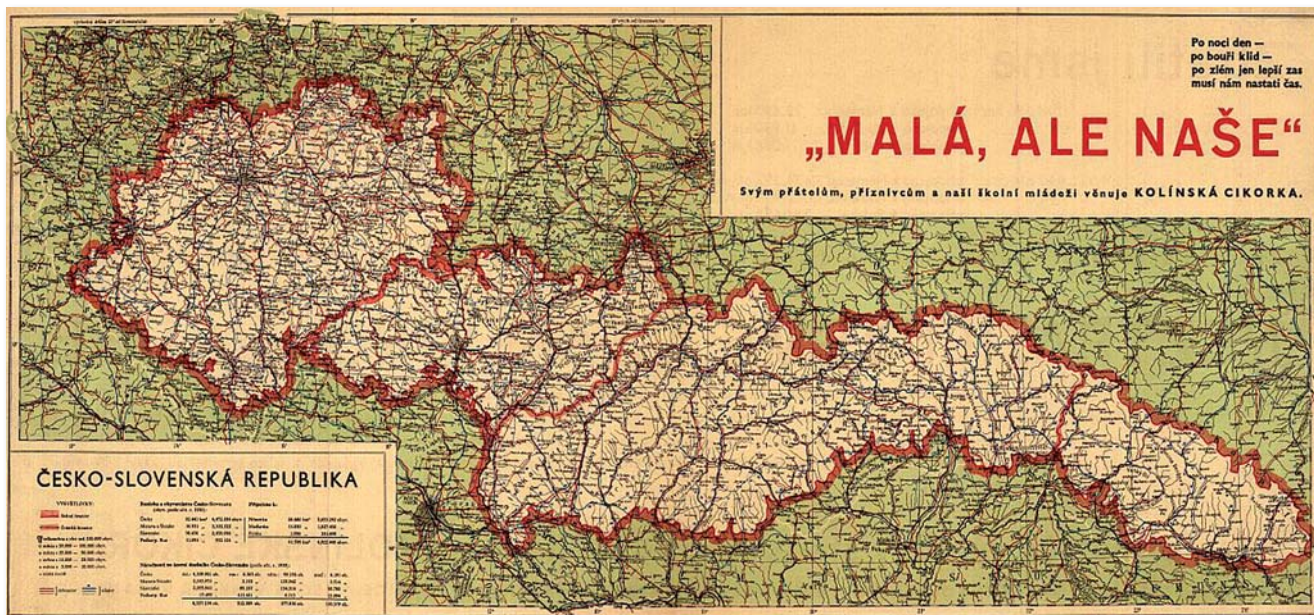
↑ Neustálé stupňování požadavků vedlo 12. září 1938 k vypuknutí sudetoněmeckého puče v pohraničí. Vláda vyhlásila v pohraničních okresech stanné právo a za asistence policie, četnictva a armády se jí podařilo částečně konsolidovat situaci. Pod nátlakem okolností a hrozby německého přepadu vyhlásila československá vláda 23. září všeobecnou mobilizaci. ■

↑ Sudetoněmecká krize vyvrcholila 28. září 1938 svoláním konference v Mnichově za účasti Velké Británie, Francie, Itálie a Německa. Mocnosti se dohodly o postoupení československého pohraničí Německu a následně Polsku a Maďarsku. Zástupci Československa neměli možnost o svém osudu rozhodnout. ■

↑ Československo se nakonec tlaku podřídilo a Německu svá pohraniční území začalo vydávat počínaje dnem 30. září 1938, kdy mnichovská dohoda vstoupila v platnost. Přestalo tak existovat ve svých historických hranicích. Prezident Edvard Beneš abdikoval a odcestoval do zahraničí. ■

ZÁNÍK ČESKOSLOVENSKA

Ministr národní obrany Jan Syrový

Ministerský předseda Rudolf Beran

➔ Postupně byl omezen i politický život. Činnost mohly vyvíjet pouze dvě politické strany. Strana národní jednoty pod vedením agrárníků a Národní strana práce složená ze sociálních demokratů a levého křídla národních socialistů. Státní útvar vydržel jen do 14. března 1939, kdy vyhlásilo svou samostatnost Slovensko. ■

↑ Po předání území Německu, ale také Polsku a Maďarsku, vznikl okleštěný státní útvar s novým státním zřízením a názvem Česko-Slovenská republika. Prezidentem byl 30. listopadu 1938 zvolen JUDr. Emil Hácha, dosavadní předseda Nejvyššího správního soudu. ■

➔ Dne 14. března 1939 odjel prezident Emil Hácha s ministrem zahraničních věcí dr. Chvalkovským do Berlína. Na nočním jednání s německými představiteli mu Adolf Hitler oznámil, že 15. března v šest hodin ráno německá armáda vpochoduje do Čech. Pod pohrůžkou náletů na Prahu Hácha „vložil osud českého národa a země s plnou důvěrou do rukou vůdce Německé říše.“ ■

→ Přestože obsazování zbytku Čech a Moravy mělo být zahájeno 15. března ráno, vstoupily na československé území na Ostravsku první německé jednotky již v 17:30 hodin 14. března. Na odpor proti německé armádě se postavil dne 14. března přibližně kolem 18. hodiny pouze III. prapor pěšího pluku 8 v Místku. Boj zde vedl kpt. pěch. Karel Pavlík, velitel 12. roty. Po 40 minutách velení praporu ukončilo palbu. Na straně obránců byli dva ranění. Údaje o německých ztrátách se různí. Podle jedné verze se jednalo o 15, či dokonce 18 vojáků. ■

Brig. gen. Oleg Svátek

Lehký tank vz. 35 zničený v bojích maďarskou armádou

↗ Boje o celistvost státního útvaru Česko-Slovenska vypukly také na Karpatské Ukrajině. Dne 14. března 1939 napadli ukrajinští vzbouřenci vládní budovy v Chustu. Reakce česko-slovenské armády byla okamžitá. Pod velením brig. gen. Olega Svátka byly proti útočníkům nasazeny všechny dostupné útvary. O den později, v souvislosti s okupací Čech a Moravy, však přichází rozkaz k ústupu a evakuaci. ■

↗ Háchův návrat byl záměrně zdržován, aby se vrátil do země obsazené německým vojskem. Dne 16. března byl výnosem Adolfa Hitlera oficiálně vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. ■

OBRANA NÁRODA

Arm. gen. Josef Bílý

Div. gen. Bedřich Homola v době, kdy se skrýval v ilegalitě

Arm. gen. Sergěj Vojcechovský

Div. gen. Sergěj Ingr

➤ Vlastenci se aktivizovali hned v prvních hodinách okupace. Jejich cílem bylo přispět k co nejrychlejšímu osvobození vlasti. Ilegální odbojové organizace, civilní i vojenské, vznikaly hned v následujících měsících. Zcela zásadní význam měla Obrana národa. Připravovala vojenské povstání, které by podpořilo očekávaný celoevropský válečný konflikt. Tajní vojenští velitelé v protektorátu zároveň již od listopadu 1939 řídili odboj i v exilu. Rychlý spád událostí a pád napadeného Polska ale plány zhatily. Odboj představoval pro okupanty hrozbu, a tak proti organizacím zahájili tvrdý postup. Na podzim 1939 tak proběhla v celém protektorátu rozsáhlá zatýkáni, která činnost organizace ochromila. Další represe ji pak rozštěpily, přesto se ji zbývající členové snažili obnovit. Obrana národa pod vedením arm. gen. Josefa Bílého úspěšně spolupracovala i s civilními skupinami, jako například Petičním výborem Věrní zůstaneme (PVVZ), a později se podílela na utvoření zastřešujícího orgánu domácího odboje Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD). Současně pronikala i do protektorátních vládních kruhů – k ministerskému předsedovi, div. gen. Aloisovi Eliášovi a dalším. Když byl Josef Bílý zatčen, nahradil ho div. gen. Bedřich Homola a v roce 1942 div. gen. Zdeněk Novák. ■

Bronisław Noël

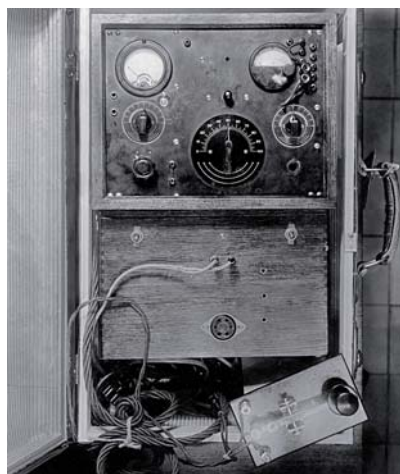
Brig. gen. Bedřich Neumann

↑ Josef Bílý jednal již v dubnu jako první s polským vojenským attaché pplk. dypl. Bronisławem Noëlem o možné další spolupráci i zajištění pomoci při odchodu československých vojáků do zahraničí. Souhlasné stanovisko pak vedlo k rozsáhlé exilové vlně, na jejíž organizaci se Obrana národa významně podílela. Na snímku vpravo českoslovenští letci při přechodu hranice do Polska. ■

↑ U zrodu organizace stáli arm. gen. Sergěj Vojcechovský, div. gen. Sergěj Ingr i brig. gen. Bedřich Neumann. Vojcechovský byl však sledován gestapem, a proto svou činnost omezil, Ingr na žádost zahraničního odboje uprchl do Polska a dále do Velké Británie, kde se později stal ministrem národní obrany. Neumann musel opustit vlast pro bezprostřední hrozbu zatčení. ■

↑ K činnostem Obrany národa patřilo získávání a uschování zbraní. Při likvidaci čs. branné moci se podařilo získat omezené množství pěchotní výzbroje. Proto velitelé jednali o materiální pomoci ze strany spojenců. Malé množství pušek se podařilo dostat z Polska. Dobrým zdrojem byly české zbrojovky, ze kterých odboj získal další výzbroj a střelivo. Ve Škodových závodech se dokonce podařilo manipulací s výrobními výkazy „uschovat“ několik nákladních automobilů s tanky. Většina výzbroje však byla zabavena gestapem při zatýkání a zostřeným dohledem okupační správy nad zbrojní výrobou. ■

↗ Důležitou složkou činnosti Obrany národa byla zpravodajská služba a od ní odvozené spojení se zahraničním odbojem. Již v létě 1939 se podařilo zajistit a navázat první radiové spojení s čs. skupinou v Polsku, později i s Francií a Velkou Británií. I zde činnost v dalších letech výrazně omezily zásahy gestapa. Většina zpráv pak do zahraničí putovala kurýrní cestou. ■

← Další z mnoha činností Obrany národa byla vlastenecká propaganda. Organizace se podílela na vydávání ilegálního časopisu „V Boj“, který podle možností dosahoval až několikatisícového nákladu. Postupně však i jeho vydávání s přibývajícím léty okupace ochabovalo, až zcela zaniklo. ■

ČS. VOJENSKÉ JEDNOTKY V ZAHRANIČÍ

↑ Po napadení Polska Němci-
kem vznikla Československá legie,
které velel arm. gen. Lev Prchala.
Byla to jediná spojenecká jednot-
ka na polském území. ■

↑ Záhy po okupaci a vzniku Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského státu odcházejí
do zahraničí muži, aby dle příkladu legionářů z 1. světové války, se zbrani v ruce a za po-
moci spojenců, obnovili samostatnost Československé republiky. ■

Pplk. pěch. Ludvík Svoboda

↑ Část těchto novodobých legionářů se po podpisu pětiletého závazku služby v Cizinecké
legii dostala do Francie. ■

↑ Místem, kde se dobrovolníci mohli organizovat, bylo Polsko. V přiděleném táboře v Malých Bronowicích se posléze zformo-
vala Československá zahraniční vojenská skupina pod vedením pplk. pěch. Ludvíka Svobody. ■

↑ Československá legie pro rychlý spád událostí nebyla jako celek do bojů nasazena. Její část pod vedením pplk. Svobody byla zajata postupující Rudou armádou a posléze internována. V následujících letech se stala jádrem československé jednotky v Sovětském svazu. ■

↑ Druhé části Československé legie se podařilo ustoupit do Rumunska, odkud byla transportována přes Střední východ do Francie. Po porážce Polska se odliv československých dobrovolníků z protektorátu orientoval na tzv. jižní balkánskou cestu. Ta byla využívána do jara 1941, kdy německé jednotky obsadily jihovýchodní státy Evropy – Jugoslávii a Řecko. Od té chvíle byl únik z protektorátu téměř nemožný. ■

→ Na základě dohody mezi francouzskou vládou a Československým národním výborem ze dne 2. října 1939 se na půdě Francie začala formovat československá pěší divize. Po napadení Francie Německem byly pěší pluky 1 a 2 odeslány na frontu a účastnily se ústupových bojů. Českoslovenští vojáci tak získali první frontové zkušenosti. Po pádu Francie byly zbytky mužstva evakuovány do Velké Británie. ■

↑ Československé jednotky bojovaly i na Středním východě a v Africe. Z protektorátních uprchlíků a části jednotky pplk. Svobody vznikla v Sovětském svazu po pádu Francie na Středním východě vojenská jednotka pod názvem Československý pěší prapor 11 – Východní. Nejdříve její příslušníci vykonávali strážní službu v Sýrii, na podzim roku 1941 byli zasazeni do obranných bojů v obléhaném Tobrúku. ■

ČS. ODBOJ VE VELKÉ BRITÁNII

← Po Mnichovu prezident Edvard Beneš abdikoval a odcestoval do zahraničí, kde mohl pracovat na obnovení demokracie v Československu. Již ve Francii se v říjnu 1939 podařilo založit Československý národní výbor, který byl francouzskou a britskou vládou uznán jako legitimní zástupce československého lidu v okupovaném protektorátu. Po kapitulaci Francie se v Londýně utvořilo Prozatímní státní zřízení s exilovou vládou, prezidentem Benešem a Státní radou. ■

Paul Thümmel (vlevo)

↑ Začátkem března 1939 obdržela československá rozvědka od svého agenta A-54 Paula Thümmela informaci, že Německo plánuje na 15. března obsazení českých zemí. ■

Dne 11. března 1939 se ve vile na adrese U První baterie 797/4 v Praze-Střešovicích sešli šéf zpravodajců plk. gšt. František Moravec a mjr. gšt. Emil Strankmüller s důstojníkem britské tajné služby mjr. Haroldem Gibsonem. Od něho dostali nabídku na další práci ve Velké Británii. Operace odchodu zpravodajců do Velké Británie dostala označení krycím jménem TRANSFER. ■

→ Zleva plk.gšt. František Moravec, mjr. Harold Gibson a prezident Edvard Beneš při pozdějším rozhovoru v Londýně. ■

↑ Českoslovenští zpravodajci kpt. konc. Václav Sláma, mjr. pěch. Karel Paleček, pplk. gšt. Oldřich Tichý, škpt. pěch. Vladimír Cigna, škpt. pěch. Josef Fořt, mjr. gšt. Emil Strankmüller, plk. gšt. František Moravec, škpt. pěch. František Fryč, mjr. konc. Josef Bartík, mjr. jezd. Alois Frank, škpt. jezd. Jaroslav Tauer. ■

↑ Po kapitulaci Francie byly na konci června 1940 v několika transportech přepraveny zdecimované zbytky čs. divize přes Gibraltar do britského Liverpoolu. Ve stanovém táboře na panství Cholmondeley prošlo československé zahraniční vojsko rozsáhlou reorganizací a 12. srpna 1940 byla zformována Československá smíšená brigáda. Podobně, jako v případě jiných exilových armád, byli Čechoslováci postupně vystrojeni, vyzbrojeni a vycvičeni dle britských předpisů. Na snímku z 26. července 1940 pochodují čs. vojáci ještě ve francouzských stejnokrojích ve vojenském táboře Cholmondeley před presidentem E. Benešem. ■

↑ Zatímco pozemní vojsko se na Britských ostrovech zatím jen připravovalo na odrazení předpokládané německé invaze, většinu bojů sváděli letci britského Královského letectva (RAF). Do slavné letecké bitvy o Británii se od července do října 1940 zapojilo i 88 československých pilotů, z nichž 7 zahynulo. Dosáhli celkem 56 jistých sestřelů a 20 pravděpodobných. ■

→ Nejúspěšnějším spojeneckým stíhačem bitvy o Británii se stal se 17 sestřely československý stíhací pilot Josef František, který až do své smrti 8. října 1940 létal u polské stíhací peruti. ■

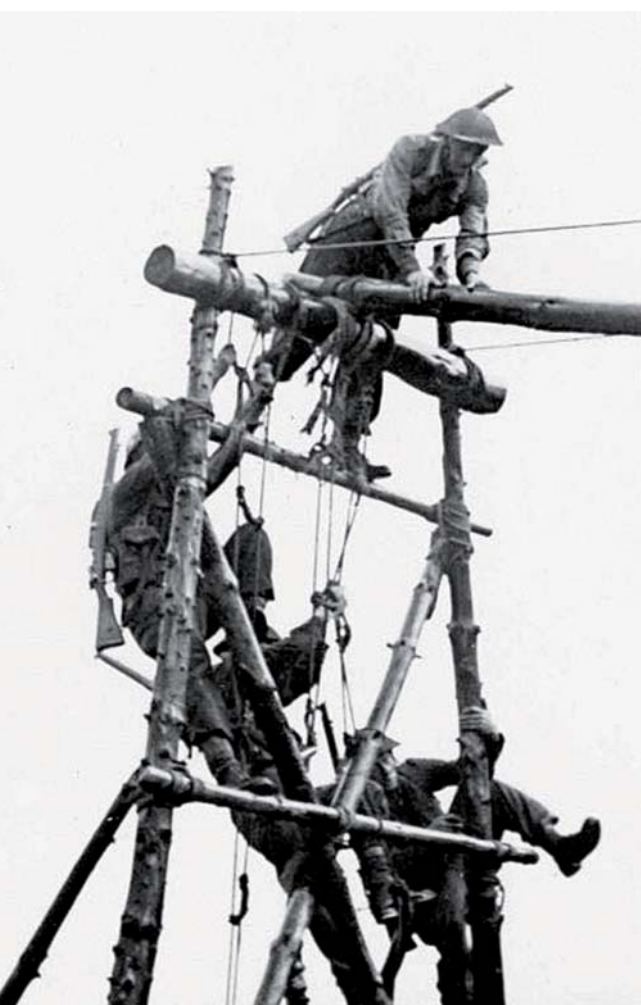
Vlevo por. Josef Horák z Lidic

↑ Do leteckých bojů se zapojili čs. piloti nejenom v rámci dvou čs. stíhací perutí (310. a 312.), ale létali i v britských či polských perutích a od září 1940 začali létat na noční nálety i v 311. československé bombardovací peruti RAF. ■

↑ Britský ministerský předseda Winston S. Churchill na návštěvě u Čs. smíšené brigády. Churchill plně chápal potřebu spolupráce s okupovanými národy v době, kdy se Británie ocitla ve válce sama. Byl to právě on, kdo podporoval boj proti nacistickému Německu všemi prostředky, včetně teroristických útoků v týlu nepřítelů. ■

VÝCVIK ČS. PARASKUPIN A SPOJENÍ S DOMÁCÍM ODBOJEM

➤ Během let 1939 až 1941 se domácí odboj personálně, finančně i technicky téměř vyčerpal. Zbýval jediný způsob, jak jej podpořit – vzdušné výsadky. To zcela zapadalo do koncepce tzv. neregulérní války, kterou začala prosazovat na územích okupované Evropy Velká Británie. 19. července 1940 vznikla organizace SOE neboli Správa zvláštních operací (Special Operations Executive). Ta měla organizovat atentáty, stávky a průmyslové sabotáže. Výcvik byl organizován v tzv. školách zvláštního výcviku (Special Training Schools, STS). Pro výcvik Čechoslováků byly vyčleněny dvě farmy na severozápadě Skotska zvané Garramor a Camusdarach. ■

➔ Prvním vysazeným parašutistou byl rtm. Otmar Riedl v operaci BENJAMIN. Díky navigační chybě byl vysazen v Rakousku, celých 460 km od plánovaného místa. Misi tak nemohl splnit, přesto se dostal do protektorátu a válku přežil. ■

První velitel Vojenské radiové ústředny (VRÚ),
npor. pěch. Jaroslav Stuchlý

Vojenská radiová ústředna (VRÚ). Woldingham, 1942

➤ Z počátku byl kontakt československých zpravodajců v Londýně s domovem zajištěn především pomocí kurýrů. Po okupaci celé centrální Evropy převážil radiový kontakt. ■

Čet. Jindřich Klečka

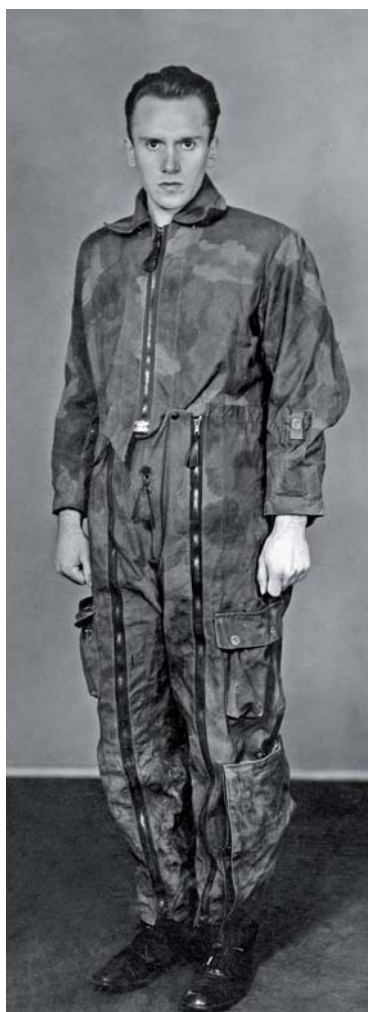

➤ Cílenými zásahy gestapa byly postupně likvidovány vysílačky jak vojenského, tak civilního odboje. Poslední provozuschopnou vysílačkou byla civilní souprava jménem Sparta Ic patřící ÚVODu. Ta však byla pražským gestapem zaměřena 4. října 1941 v jinonickém akcízu. Při razii se radiotelegrafista čet. Jindřich Klečka zastřelil. ■

➔ Druhým parašutistou byl svob. asp. František Pavelka – byl vysazen 4. října u obce Koudelov u Čáslavi. Atmosféra v protektorátu se však oproti očekávání zpravodajců změnila. Podařilo se mu dostat se do Prahy, ale krátce nato byl dopaden gestapem a 11. ledna 1943 sťat gilotinou ve věznicí Plötzensee. ■

OPERAČNÍ MATERIÁL

↑ Nasazení parašutistů neslo svou technickou stránku i v oblasti výstroje, zbraní a další výbavy. Řada věcí měla svůj původ u SOE, která podobně vybavovala i své mise, některý materiál však bylo možné koupit i v běžném anglickém obchodě, pro účely nasazení v protektorátu měl být totiž zcela nenápadný. K vysazení z letadel se používaly běžné typy padáků X a A užívané britskými parašutisty, agenturní padáky se lišily zejména maskováním vrchlíku a postroje. Padáky se otevíraly automaticky pomocí výtažného lana po výskoku z otvoru v podlaze bombardéru. Seskok trval jen několik vteřin a největší starostí po výskoku bylo padák spolu s ostatním materiálem ukrýt. ■

↑ K ochraně proti chladu v letadle a proti poškození oděvu při přistání sloužila speciální kombinéza vyrobená z maskovaného materiálu. První typ byl vybaven dvěma kapsami (levá byla určena na pistolí) a odepínacím pouzdrém na další materiál. V tom pak bylo vybavení dle konkrétního výsadku. Po kapsách parašutisty bylo možné nalézt svítilnu, kompas i základní potraviny. Z výzbroje pak kapesní nůž umístěný ve speciální kapse na levém rukávu, pistole a zásobníky. Každý parašutista byl také vybaven drogami v krabičce od sirek německé provenience. Tableta „B“ obsahovala benzedrin – amfetamin s podobnými účinky jako má pervitin. Tableta „K“ obsahoval opíát k navození spánku. Tabletou „L“ plnili parašutisté svůj poslední úkol – nepadnout do rukou nepřítele živí. Obsahovala prudký jed, cyankáli nebo kurare. K postroji parašutisty bylo přidělané pouzdro na lopatku nebo krumpáček, pomocí kterých se zakopával nepotřebný materiál nedaleko doskočiště. ■

↗ Parašutista měl krátce po seskoku splynout s obyvatelstvem. Nikomu neměl být nápadný, a k tomu měl sloužit především nenápadný občanský oděv. Ten se většinou skládal z třídílného obleku (kalhoty, vesta, sako), bot, košile, vázanky a několika sad spodního prádla. Některé výsadky byly vybavené zimním pláštěm, kloboukem či čepicí. Obleky byly vybírány tak, aby odpovídaly tehdejší módě a pokud nepocházely přímo od uprchlíků z protektorátu, byly zbaveny značek anglických výrobců a nahrazeny štítky předválečných krejčovských salonů. Přesto bylo jedním z prvních úkolů parašutistů opatřit si jiný oděv, aby neriskovali kompromitací. Při odchodu z doskočiště měl agent na nohou návleky s gumovou podrážkou. Těch se zbavoval jako posledních až na místě, kde nehrozilo, že si obuv a nohavice znečistí v neupraveném terénu. V městském obleku s botami od bláta by byl okamžitě nápadný. ■

PŘÍCHOD REINHARDA HEYDRICHA DO PROTEKTORÁTU

Erlaß

des Reichsprotektors in Böhmen und Mähren über die Verhängung des zivilen Ausnahmezustandes vom 28. September 1941.

In den letzten Tagen haben unverantwortliche, im Sinne der Fiktion Europas stehende Elemente eine Anzahl von reichsfeindlichen Erklärungen abgegeben. Durch diese durch verbreitete Propaganda haben diese Elemente versucht, die Bevölkerung des Protektorats Böhmen und Mähren in Gegensatz zu den Interessen des Reiches zu bringen.

Von der Bevölkerung, die in ihrem Großteil die Schicksalsverwandtschaft der europäischen Völker mit Deutschland als Realität anerkennt, erwarte ich, daß die sich kennzeichnend von diesen Reichsfeinden abheben läßt. Notwendig ist, daß Jeder Ruhe und Ordnung bewahrt und seiner jeweiligen ständigen Arbeit nachgeht. Jedem erwerbsfähigen Menschen wird der Schutz der Behörden zugesichert.

I.

Zum Schutze der Interessen des Reiches und der Bevölkerung des Protektorats Böhmen und Mähren verhängen ich daher unter Bezugnahme auf die Verhältnisse des zivilen Ausnahmezustandes vom 27. September 1941 mit Wirkung vom 28. September 1941 - 12 Uhr - hier auf weiteres für die Oberlandratsbezirke Prag, Brünn, Hl.-Střez, Olomitz, Mělník, Mladá Boleslav, Kladno den

zivilen Ausnahmezustand.

II.

(1) Alle Handlungen, die die öffentliche Ordnung und Sicherheit, den Wirtschaftsgang oder den Arbeitsfrieden stören, sowie der wirtschaftliche Verkehr, von Schenkungen oder Spenden oder Plaudern, unterliegen dem Standrecht des zivilen Ausnahmezustandes.

(2) Hierunter fallen auch alle Zusammenkünfte, Gruppenbildungen, Versammlungen in geschlossenen Räumen und unter freiem Himmel, auf öffentlichen Straßen und Plätzen.

III.

Wer die Kenntnis von derartigen Handlungen oder Verbrechen nicht den zuständigen Behörden sofort mitteilt, unterliegt wie der Täter dem Standrecht des zivilen Ausnahmezustandes.

Der Reichsprotektor in Böhmen und Mähren

im der Führung der Geschäfte beauftragt

gez. Heydrich

II-Obergruppenführer und General der Polizei.

Výnos

říšského protektora v Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního vyjimečného stavu ze dne 28. září 1941.

V minulých dnech se dopustili neodpovědní, ve slibách nepřáteli Evropy jsouci jednotlivci některých činů, namířených proti Říši. Propagandou a tím spojenou pokusily se tyto šelvy dostat obyvatelstvo Protektorátu Čechy a Morava do rozporu se zájmy Říše.

Očekávám od obyvatelstva, které ve své většině uznává osudové společenství evropských národů s Německem jako skutečnost, že se nedá nikterak vyprovokovati těmito nepřáteli Říše. Je třeba, aby každý zachoval klid a pořádek a šel za svou obvyklou denní prací. Každému, kdo dává pořádku, je zabezpečena ochrana úřadů.

I.

Na ochranu zájmů Říše a obyvatelstva Protektorátu Čechy a Morava vyhlásil tudíž, a poukazem na vyhlášení civilního vyjimečného stavu ze dne 27. září 1941 s účinností od 28. září 1941 - 12.00 hodin - až na další v okresích Oberlandratů Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Hradec Králové, Kladno

civilní stav vyjimečný.

II.

(1) Všichni čini, jimž jsou porušovány veřejný pořádek a bezpečnost, hospodářský život nebo pracovní mír, jakoli i zájemné a nedovolené chování státních úřední nebo tiskových nebo státních, podléhají státnému právu civilního stavu vyjimečného.

(2) To se týká také všeho srocování, shukování, shromáždování v uzavřených místnostech a pod širým nebem, na veřejných ulicích a náměstích.

III.

Kdo se o takových činech nebo záležitostech dovědí anli je ihned oznámí příslušným úřadům, propadá právě tak jako pachatel státnému právu civilního stavu vyjimečného.

Říšský protektor v Čechách a na Moravě

Pořádkem vedením funkce

pod. Heydrich

II-Obergruppenführer a generál policie.

↑ Dne 27. září 1941 přiletěl do Prahy Reinhard Heydrich, aby zastoupil protektora Konstantina svobodného pána von Neurath. Ten byl z Hitlerova příkazu odeslán na „zdravotní dovolenou“, neboť se neustále zvyšovaly počty sabotáží, stávek a odpor proti okupantům celkově. Reinhard Heydrich se tak stal přímým zástupcem Vůdce v českomoravském prostoru. Svě jmenování ohodnotil jako „konečně pozitivní úkol“. Edvard Beneš okomentoval Heydrichův příchod do protektorátu v depeši náčelníku vojenské mise v SSSR plk. gšt. Heliodoru Píkovi takto: „Vyslání Heydricha na místo Neuratha je nacistickou odpovědí na rostoucí odpor československého lidu, na úspěchy docílené v rozsáhlé sabotážní akci. Vyslání Heydricha do Prahy je nejlepším důkazem, že československý lid toho dělá velmi mnoho.“ Snímek z neděle 28. září 1941, 11:00, Pražský hrad. Uvítání a přehlídka čestné rotы Waffen-SS, branné moci a policie. To už měl Heydrich za sebou první noc v hotelu Esplanade. Obyvatelstvo Čech a Moravy teprve pozná krvavý význam latinského slova protektor – ochránce. ■

➤ Heydrich Ihned po svém nástupu do funkce vydal příkaz k zatčení předsedy protektorátní vlády Aloise Eliáše. Eliáš byl zatčen v 15:30, jen co vstoupil do Černínského paláce po návratu ze služební cesty ze stavby mostu přes Vltavu u Podolí. Eliáš byl v Petschkově paláci 1. října 1941 odsouzen k trestu smrti za odbojovou činnost. Z Hitlerova nařízení byla však z taktických důvodů prozatím odložena. ■

➤ Pouze jediný den po Heydrichově nástupu do funkce, 28. září 1941 ve svátek sv. Václava, patrona české země, byli v ruzyňských kasárnách popraveni arm. gen. Josef Bílý společně s div. gen. Hugo Vojtou, vedoucí představitelé odbojové organizace Obrana národa. Stalo se tak ve 21:00 hodin v místní jízdárně. ■

František Horáček

Mikuláš Doležal

Josef Dvořák

Josef Malý

➤ Vraždění pokračovalo i v následujících dnech. Dne 29. září 1941 ve 20:30 byl popraven brig. gen. František Horáček. Dne 1. října 1941 byli v 16:30 zastřeleni brig. gen. Mikuláš Doležal, plk. gšt. Josef Dvořák a plk. gšt. Josef Malý – odbojáři z Obrany národa a další. Dne 2. října 1941 pronesl Heydrich v Černínském paláci svůj inaugurační projev. Ještě před jeho začátkem státní podtajemník von Burgsdorff poznamenal, že účastníci projevu jsou povinni zachovat o této řeči absolutní mlčenlivost. Heydrich svůj projev rozdělil na úkoly a cíle vyplývající z vedení války a na konečné řešení otázky v českomoravském

prostoru. V jeho projevu pak zaznělo: „Skutečný Němec nesmí Čechovi nic odpustit, asi tak jako v Říši Židům... Čechům ukážeme, kdo je tady pánem v domě... nejrůznějšími zadními dvířky musíme ohmatat veškeré obyvatelstvo po stránce národní a rasové... rasově špatné a špatně smýšlející musíme dostat ven. Na východě je mnoho místa... Dobře smýšlející, rasově špatné nasadíme na práci v Říši a postaráme se, aby neměli děti... Rasově dobří, špatně smýšlející jsou nejnebezpečnější, vedoucí vrstva. Část poněmčít a převychovat, a když to nepůjde, postavit ke zdi...“ ■

➤ Heydrich zašel tak daleko, že ve středu 19. listopadu 1941 přesně ve 12 hodin sám převzal všech sedm klíčů od českých korunovačních klenotů. Tím symbolicky završil akt přímé podřízenosti Čech a Moravy Německé Říši. Na druhou stranu pro udržení klidu a válečné výroby Heydrich uplácel českou dělnickou třídu, které zajistil vyšší dávky potravin, vyšší mzdy a ozdravné pobyty v Lázních Luhačovice. ■

➔ Ve večerních hodinách 12. prosince 1941 byl na příkaz zastupujícího říšského protektora odstraněn pomník amerického prezidenta Woodrowa Wilsona, který stál před Hlavním nádražím a českému národu připomínal vznik samostatného československého státu. Poté se na místě ocitla cedulka s nápisem: „Zde stál Wilsonův pomník, který byl na rozkaz zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Heydricha odstraněn.“ ■

← Za účasti Reinharda Heydricha a K. H. Franka předal státní prezident Emil Hácha jako akt loajality k Německé říši 412 metrů dlouhý sanitní vlak s 28 vagóny, což reprezentovalo 28 malých lazaretů pro 280 pacientů. ■

← Reinhard Tristan Eugen Heydrich se narodil 7. března 1904 v Halle nad Sálou. Jako „synek z umělecké rodiny“ hrál ve čtyřech letech na housle, v šesti na klavír a na reformním reálném gymnáziu, na kterém odmaturoval s vynikajícím prospěchem, měl zájem o přírodní vědy. V Kielu-Holtenau vstoupil 30. března 1922 k válečnému námořnictvu. Po absolvování výcviku sloužil jako kadet nejprve na školní plachetnici a posléze na válečných lodích. Mimo jiné i na bitevní lodi Braunschweig, kde byl prvním důstojníkem korvetní kapitán Wilhelm Canaris. Dne 1. října 1926 byl povýšen na námořního poručíka a 1. července 1928 na nadporučíka. ■

↑ Osudné září 1938, britský premiér Neville Chamberlain v Mnichově. Za ním kráčí Kurt Daluge a Reinhard Heydrich. Jde o hodně – o vyřazení Československa jako možné překážky Hitlerových plánů na velkou válku. ■

→ Zdatnost a výkonnost ve sportu jej řadily mezi špičkové přeborníky. V roce 1927 získal v jachtingu titul Německý mistr Baltu a o rok později titul Mistra Severního moře. Později vynikal i v moderním pětiboji a v šermu. Slibnou námořní kariéru mu zničila jedna z jeho milostných avantýr. Rozchod s dívkou vlivného rejdáře a seznámení s Linou von Osten v prosinci 1930 přinesly do Heydrichova života zásadní zvrát. Koncem dubna 1931 byl z „mimoslužebných důvodů“ propuštěn z říšského námořnictva, následně vstoupil do NSDAP a SS a na konci roku se v evangelickém kostele v Großenbrode oženil s Linou. ■

↑ Poprvé v Praze. První nádvoří Pražského hradu, navečer 16. března 1939. Zleva Himmler, Heydrich a Adolf Hitler se zástupci studentů německé Univerzity Karlovy. ■

→ Po jmenování Adolfa Hitlera říšským kancléřem je v roce 1933 jmenován šéfem Bavorské politické policie a následně pověřen Heinrichem Himmlerem budováním Říšské bezpečnostní policie a Bezpečnostní služby. Při potírání protinacistické opozice osvědčuje mimořádnou tvrdost a je povýšen do hodnosti SS-Gruppenführera. V roce 1939 byl pod jeho vedením vytvořen Hlavní úřad říšské bezpečnosti (RSHA). V letech 1939–1941 absolvoval stíhací výcvik a podnikl dokonce několik bojových letů. Poté, co byl sestřelen nad nepřátelským územím a několik dnů nezvěstný, mu Himmler další bojové lety zakázal. ■

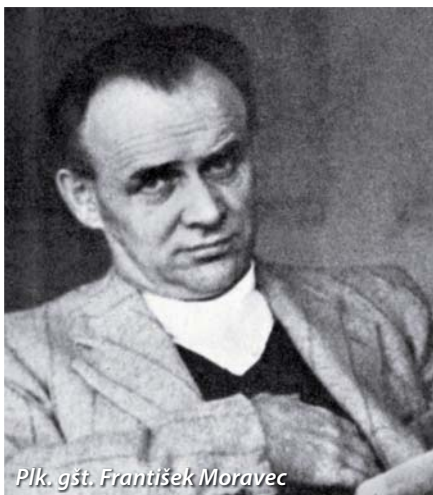

↑ Zastupující říšský protektor SS-Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich a SS-Gruppenführer Karl Hermann Frank přicházejí v poledne 28. 9. 1941 za státním prezidentem dr. Emilem Háchou. ■

← V lednu 1939 říšský maršál Hermann Göring uložil Heydrichovi úkol vystěhovat všechny obyvatele židovské rasy z území Říše a následně ho v červenci 1941 pověřil organizací „Konečného řešení židovské otázky“. Pro dořešení koordinace mezi říšskými úřady svolal Heydrich 20. ledna 1942 do budovy mezinárodní kriminalistické komise ve Wannsee porad. Hlavním cílem konference byla koordinace postupů mezi říšskými úřady a úkolu procestat Evropu od západu k východu. O vyvraždění Židů se hovořilo jako o „evakuaci“, „deportaci“ a „odsunu na východ.“ ■

POČÁTKY OPERACE ANTHROPOID

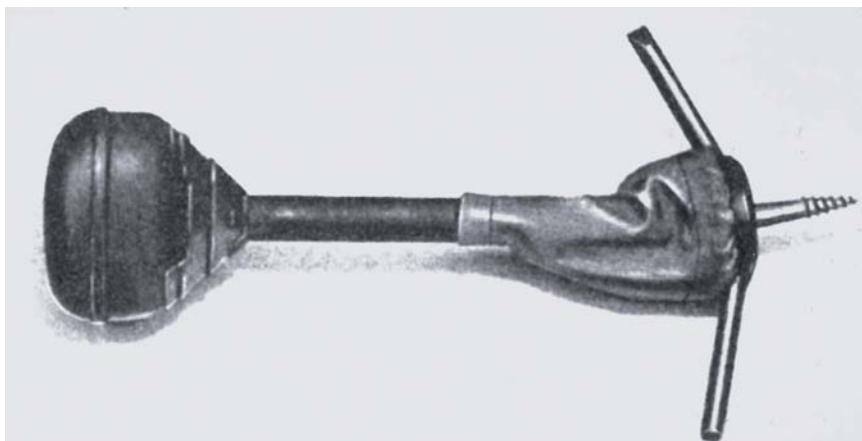

Plk. gšt. František Moravec

↑ Skupina ANTHROPOID tak dostává definitivní složení – rtm. Jan Kubiš a rtm. Josef Gabčík. ■

↑ Den před vysazením Pavelky na schůzce zpravodajců s budoucími parašutisty rtm. Josefem Gabčíkem a rtn. Karlem Svobodou v Londýně pronesl plk. František Moravec tato slova: „Z rozhlasu a z novin jste informováni o tom nesmyslném zabíjení u nás doma. Němci vraždí nejlepší z nejlepších... Doma naši pracovali a jsou nyní v situaci, že jejich možnosti jsou omezené. Řada je na nás zvenčí... Jsou v Praze dvě hlavní osoby, které reprezentují toto vybíjení. Je to K. H. Frank a Heydrich, nově příchozí. Podle našeho názoru, jakož i našich vedoucích osob, je třeba pokusit se o to, aby jeden z nich za to zaplatil, abychom ukázali, že vrátíme ránu za ranou. To by byl v principu úkol, kterým budete pověřeni.“ ■

Rtn. Karel Svoboda

↑ Dne 5. října 1941 se Karel Svoboda při cvičném seskoku z balonu vážně zranil na hlavě. Již o dva dny později byl nahrazen rtm. Janem Kubišem. ■

↑ Během výcviku se mimo jiné uvažovalo o přepadení Heydrichova vozu ve volném terénu. Odpovídalo tomu složení operační výstroje výsadku. Krabice B totiž obsahovala vrhač bomb „Tree Spigot“ s jednou bombou. Zbraň se odpalovala pomocí mechanické spouště ovládané ocelovým lankem. Zásah pohyblivého cíle byl však velmi nejistý. Z toho důvodu jej bylo nutné zpomalit, popřípadě úplně zastavit, k čemuž mohlo pomoci přehrazení jízdní dráhy vozu ocelovým lanem, nataženým příčně přes silnici. ■

← „Bomba“ z výbavy skupiny ANTHROPOID byla vyrobena z protitankového granátu vzor 73 používaného britskou armádou, ze kterého zůstal pouze vrchní prstenec se závitem pro víčko, a z něho vybíhající čtyři „jazyky“, aby se snížil střepinový účinek bomby. Víčko s nárazovým zapalovačem vzor 247 bylo použito bez úprav. Bomba byla naplněna 0,5 kg plastické trhaviny a ovinuta textilní lepicí páskou béžové barvy. Skupina měla ve své výbavě 6 kusů bomb. Jedna byla použita při útoku, další byla nalezena v aktovce na místě atentátu. Třetí bombu objevilo gestapo při domovních prohlídkách v bytech pomocníků skupiny. Je možné, že zbylé pak byly použity při boji v kostele sv. Cyrila a Metoděje. ■

→ Samopal Sten, ve své době levná a jednoduchá zbraň konstrukcí odpovídající standardu své doby. Zásobník měl kapacitu 32 nábojů ráže 9 mm. Zbraň se dala snadno rozložit a vešla se lehce do pánské aktovky. Při střelbě ji bylo možno krátkodobě použít bez ramenní opěrky. Selhání samopalu při atentátu je častým tématem diskuze odborníků i laiků. Jako nejpravděpodobnější se jeví vzpříčení prvního náboje kvůli silnému tlaku pružiny zásobníku. Později se nedoporučovalo zásobník plnit na maximální kapacitu, to ale na konci roku 1941, kdy byla skupina vyslána do akce, nikdo nevěděl. ■

→ Základní zbraní téměř všech parašutistů byla pistole Colt 1903 Pocket Hammerless ráže 7,65 Browning (32 Auto). Ve své době představovala špičkovou pistoli pro skryté nošení a pudovou obrannou střelbu. Parašutista ke zbraní obdržel náhradní zásobník a kolem 50 nábojů mimo zásobníky. S urputným a dlouhotrvajícím bojem se v podmínkách konspirace příliš nepočítalo. ANTHROPOID měl ve výbavě i silnější Colty Super v ráži .38, při útoku ani při boji v kryptě však nebyly použity. ■

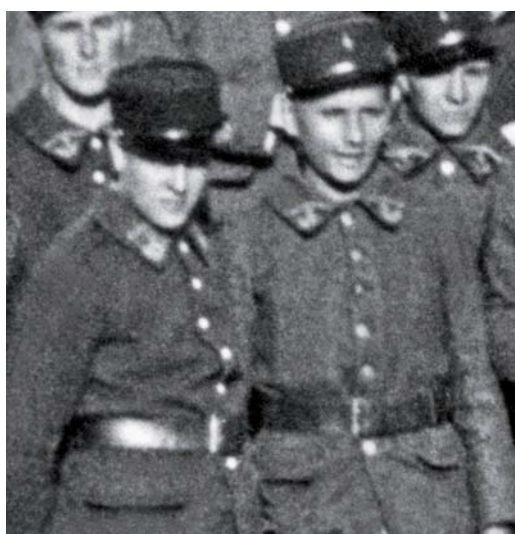
JOSEF GABČÍK

Josef Gabčík

Gabčíkův otec František

➤ Josef Gabčík se narodil 8. dubna 1912 v obci Poluvsie v okrese Žilina. Obecnou školu navštěvoval v Rajeckých Teplících. V roce 1926 odešel do jižních Čech. V Pechově Lhotě a v Kostelci nad Vltavou se u mistra Viléma Kuníka učil v oboru kovář-zámečnick. Další dva roky navštěvoval Živnostenskou školu pokračovací v Kovářově. Po návratu z Čech zůstal nějaký čas u rodičů. Dne 1. října 1932 nastoupil prezenční vojenskou službu u 12. roty III. praporu Pěšího pluku 14 v Košicích. V Prešově absolvoval poddůstojnickou školu. Dne 1. dubna 1934 podepsal tříletý závazek jako délesloužící poddůstojník. Následně byl 1. srpna 1935 povýšen na četaře a přemístěn k 8. rotě. Dne 1. dubna 1937 byl propuštěn do zálohy do Vojenské chemické továrny 4 na výrobu bojových chemických látek v Žilině. ■

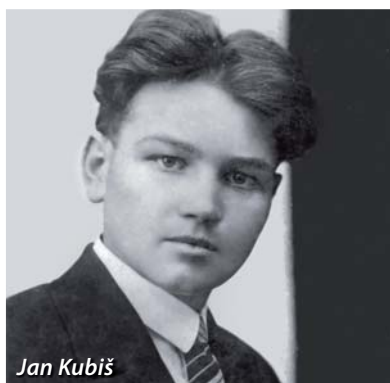
⬆ Pravidelně jediný zachovalý snímek Josefa Gabčíka z Francie. Po nasazení Pěšího pluku 1 na frontu se Gabčík, jako velitel družstva kulometné 12. roty, zúčastnil těžkých ústupových bojů. ■

⬅ Josef Gabčík a jeho optimistické gesto. Po reorganizaci zbytku armády a vzniku 1. československé smíšené brigády byl ustanoven výkonným rotmistrem 3. roty Pěšího praporu 1. Dne 9. prosince 1940 byl prezidentem Benešem vyznamenán za odvahu a mimořádné bojové zásluhy ve Francii Československým válečným křížem 1939. ■

⬆ Poslední lodí, která odplula 27. června 1940 ze Sète, byl egyptský parník Rod el Farag. Nalodil vůbec nejpočetnější transport, včetně Kubiše a Gabčíka. Jako poslední na jeho palubu nastoupil gen. Ingr. Na snímku jsou již Kubiš s Gabčíkem v táboře Cholmondeley na půdě Velké Británie. ■

JAN KUBIŠ

Jan Kubiš

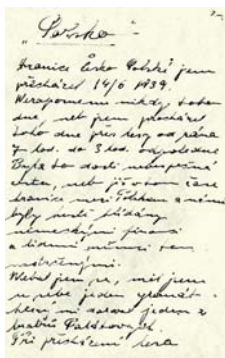

Kubišův otec František

↗ Jan Kubiš se narodil 24. června 1913 v Dolních Vilémovicích, kde začal navštěvovat obecnou školu. Na konci ledna 1922 byl poslán na výchovu k matčiny srozcencům Josefu Mitiskovi a jeho sestře Bernardě, kteří žili v nedalekém Ptáčově. Živila jej matčina teta Kateřina Mitisková, domkářka z čp. 39. U nich zůstal do svých čtrnácti let. Pak odešel za prací. Ve Slavíčkách dělal čeledína, ve Studenci pečoval o zemědělská zvířata. Od roku 1933 byl kočím v lese, poté topičem v nedaleké cihelně. V té době jej oslovila idea křesťansko-sociálně tělocvičného odboru, zvaného Orel, a stal se jeho aktivním členem. ■

← Jan Kubiš nastoupil prezenční dvouletou službu 1. října 1935 u 9. roty jihlavského Pěšího pluku 31 „Arco“, která se nacházela ve Znojmě. Po absolvování poddůstojnické školy byl 1. října 1936 povýšen na svobodníka a 1. září 1937 na desátníka. Mohl odejít do civilu, avšak 1. října 1937 byl přijat na dobu dvou let jako dělesloužící poddůstojník. Dne 15. října 1937 byl přesunut k Pěšímu pluku 34 „Jana Čapka“ v Opavě, 1. února 1938 byl povýšen do hodnosti četaře a 15. dubna 1938 převelen k 3. rotě Strážního praporu XIII v Jakartovicích, jednotce zajišťující ostrahu výstavby čs. těžkého opevnění. Nejdříve byl velitelem družstva, poté zástupcem velitele 3. strážní roty v Litultovicích. Krátce působil jako instruktor v poddůstojnické škole. U strážního praporu také zažil mobilizaci v září 1938. Po Mnichovu závazek k další činné službě rozvázal a v listopadu 1938 se vrátil domů, kde začal opět pracovat jako topič v cihelně. Na snímku Kubiš jako četař dělesloužící v roce 1938. ■

↑ Dne 14. června 1939 přešel Jan Kubiš, vyzbrojen granátem, ilegálně hranice do Polska. Ve svém deníku o tom zaznamenal: „Při přecházení lesa jsem se sešel s jedním hajným, jmenoval se Ručka. Poznal jsem v něm dobrého vlastence, a tak jsem mu granát, který mě měl chránit, daroval. Byl jsem jím poslán do vesnice Morávka ke kováři Slováčkovi, neb to byl stoprocentní vlastenec. Jemu jsem se mohl svěřit se svým úkolem. Milerád mi v té věci posloužil. Prodal mi dvě motyky a radu, jak se mám vymluvit v případě, že bych byl chycen. Hlavní bylo pro mne, že mi ukázal, kde jsou vedeny hranice. Přejít byl hladký, neb jsem věděl, jak se zařídit postupem lesem. Když jsem přicházel k první polské vesnici Rieka, zjistil jsem, že jsem úplně promoknutý a polobotky plné vody. Zašel jsem do příbytku... Ukázali mi na domek, kde bydlí financ. Šel jsem tam. Jakmile jsem řekl, že jsem utekl a chci vstoupit do čs. armády, ihned se stal mým přítelem.“ ■

↑ V Polsku Jan Kubiš podepsal závazek služby v Cizinecké legii a dle jeho deníku následovalo: „Dne 29. července jsme nasedli na krásnou loď Chrobry... Na lodi nás bylo asi 450, kteří jsme se nechali angažovat do francouzské Cizinecké legie.“ ■

↑ Po přepadení Francie Německem přesunulo čs. vojenské velení urychleně své jednotky k Paříži. Pěší pluk 1 dorazil ve dnech 11. a 12. června 1940 ke Coulommiers. Kubiš s Gabčíkem, který byl velitelem družstva 12. roty, se zúčastnili těžkých ústupových bojů. Snímek z tábora v Agde, Kubiš druhý zprava. ■

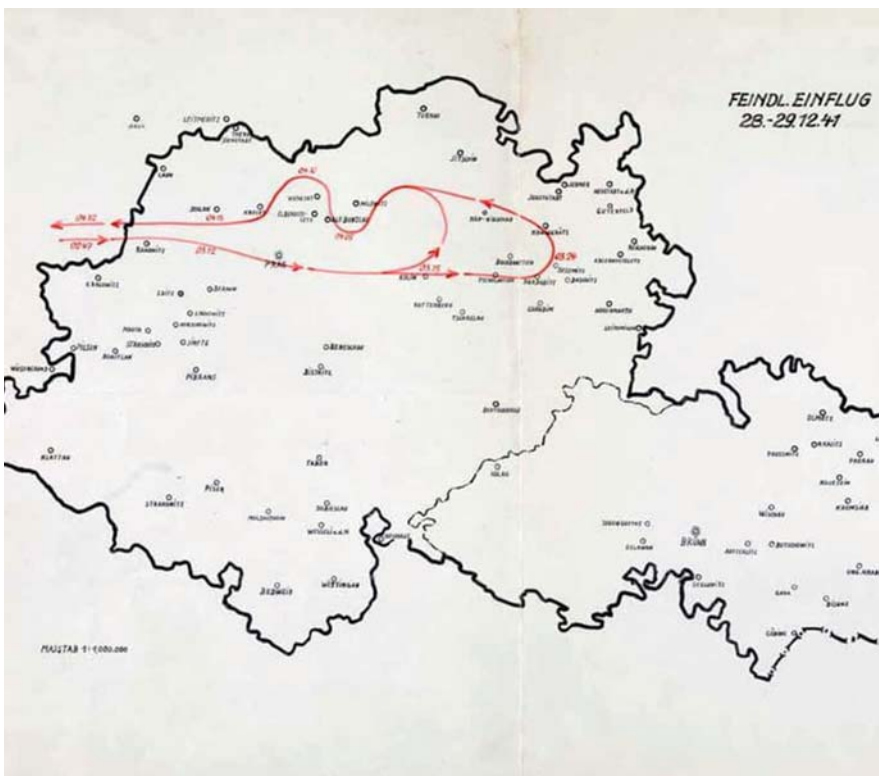
↑ Zbytky československé armády byly evakuovány Brity ze Sète. Čechoslováci na rozkaz francouzského velení odevzdali zbraně, ale Gabčík s Kubišem se rozhodli, že si své pistole ponechají. Kubiš o tom píše: „V Sète jsme čekali přes noc. Večer jsme odevzdávali zbraně. Já jsem měl pušku a pistoli. Rozhodl jsem se s rotným Gabčíkem, že si pistole necháme. Báli jsme se ale prohlídky, a tak jsme přišli na nápad dobře je uschovat. Sehnali jsme si nůž na otevírání konzerv a odešli úplně do blízkosti moře, aby vlny moře přehlušily naši práci. Otevřeli jsme dno polní láhve a tam jsme uložili obě pistole.“ ■

VÝSADEK DO PROTEKTORÁTU

Dne 28. prosince 1941 ve 22.00 hodin odstartoval z Tangmere v jihoanglickém Sussexu F/Lt Ronald C. Hockey, DFC od 138. perutě pro speciální úkoly s přetíženým čtyřmotorovým letadlem Handley-Page Halifax Mk.II/ srs. 1a L9613 (NF-V) k letu do Protektorátu. Na jeho palubě bylo kromě sedmičlenné osádky i sedm čs. parašutistů ze tří operačních skupin ANTHROPOID, SILVER A a SILVER B s doprovodem dispečera škpt. Šustra.

↓ Trasu přeletu bombardéru nad protektorátem zachytila a zaznamenala hlásná služba Luftwaffe. Jako první opustili letoun v 03:24 hod Jan Kubiš a Josef Gabčík ze skupiny ANTHROPOID. V důsledku navigační chyby přistáli oba parašutisté na zasněžených polích mezi obcemi Nehvizdy a Horoušany. Kubiš bez problémů, Gabčík si při seskoku pohmoždil nohu. Operační materiál ukryli v blízké zahradní chatce Antonína Sedláčka a ráno se vypravili do obce. Protože si nebyli jistí, kde se nacházejí, navštívili místní faru, aby se zorientovali. ■

František Samek

↑ František Samek, římskokatolický farář v Nehvizdách. Každé ráno od 7 hodin sloužil v místním kostele sv. Václava mši. Parašutisté ho oslovili, aby jim sdělil, kde jsou. Farář ochotně pomohl a ještě doporučil obětavého vlastence Františka Kroutila, náčelníka místní sokolské organizace. Oba parašutisté pak opustili Nehvizdy a vyrazili na svoji první záchytnou adresu do Rokycan. ■

→ Dům Václava Stehlíka na Pražském předměstí čp. 319/II v Rokycanech našli bez problému. Důvěru třiašedesátiletého penzisty si získali odvoláním se na „Hradeckého“ a vyřízením pozdravu od bývalého sociálnědemokratického poslance Františka Němce. Stehlík hned zajistil u MUDr. Zdenka Čápa z Rokycan ošetření Gabčíkova zranění, které si způsobil při seskoku. Šlo o distorzi hlezenního kloubu s podezřením na zlomeninu kotníku. Noha Gabčíka tak dostala sádrový obvaz s podpatkem. U Václava Stehlíka oba parašutisté strávili noc a hned další den, 30. prosince, se vypravili na druhou záchytnou adresu do Plzně za Václavem Králem. ■

Václav Stehlík st.

Václav Král s dcerou Helenou

↑ „Adina zdraví Plzeň – 8. března je dobrý.“ Tímto heslem se prokázali u bytu Václava Krále. Jednalo se o heslo, které sestavil pro Zvláštní skupinu D Adolf Horák, který Václava Krále znal. Přesto si Král ze začátku nemohl na Adolfa Horáka vzpomenout. I tak oba parašutisty okamžitě a ochotně přijal. Sám byl totiž hned po okupaci Československa a po zformování prvních odbojových skupin zapojen do řad odbojové organizace ÚVOD. ■

↑ Václav Král parašutistům domluvil vystavení falešných pracovních knížek. Obrátil se na svého bratrance Ladislava, který byl zaměstnán na pracovním úřadě. „Legitimace byly v naprostém pořádku opatřeny příslušnými razítky, jakož i fotografiemi. Na základě těchto dokladů jsem vyhotovil pracovní knížky, které jsem předal Královi. O těchto dvou parašutistech jest mně známo, že byli ubytováni u Králů.“ uvedl po válce. ■

Marie Růtová se synem Jiřím

Jan Bejbl

➤ Dne 31. prosince 1941 přivedl Václav Král parašutisty k policejnímu inspektorovi v záloze Janu Bejblovi, který jim zprostředkoval spojení do Prahy. Poskytl jim adresu svého známého Václava Růty. S Václavem Růtou se dobře znal z působení u policejního sboru v Bratislavě. „V Praze našli ubytování u poštovního úředníka Václava Růty, bytem Praha XI, Biskupcova čp. 4. Přišli k němu během dopoledne 31. prosince 1941. Když si později o atentátnících povídaly do věci zasvěcené české ženy, často používaly krycí výraz 'silvestrovský dárek'. Růta přijal oba agenty bez jakéhokoli zaváhání. Ačkoliv jeho byt sestával pouze ze dvou místností, přechovával je až do 5. ledna 1942,“ uvádí vyšetřovací zpráva Heinze Pannwitze. Ten den, alespoň dle Pannwitze, se u Růtových v bytě náhodně objevil Jan Zelenka-Hajský, jejich soused z protějščího bytu, aby si u Václava Růty objednal soupravy poštovních známek. Od té chvíle se oba parašutisté dostávají do plné péče sokolské odbojové organizace. ■

ZPRAVODAJSKÁ SÍŤ SILVER A

Alfred Bartoš

Jiří Potůček

Josef Valčík

Jan Zemek

➤ Zátah gestapa v Jinonicích v říjnu 1941 na několik měsíců přerušil rádiový kontakt domácího odboje s Londýnem. S cílem obnovit spojení a kontaktovat škpt. Václava Morávka a jeho prostřednictvím agenta A-54 Paula Thümmela, sestavilo 2. oddělení MNO v Londýně zpravodajskou skupinu SILVER A ve složení npor. Alfred Bartoš, rtm. Josef Valčík a radista svob. Jiří Potůček s radiostanicí LIBUŠE. Dva listopadové pokusy o výsadek selhaly a teprve 29. prosince byla skupina vysazena, i když kvůli nepřesnosti navigace 40 km od plánovaného místa u obce Podmoky a Senice u Poděbrad. ■

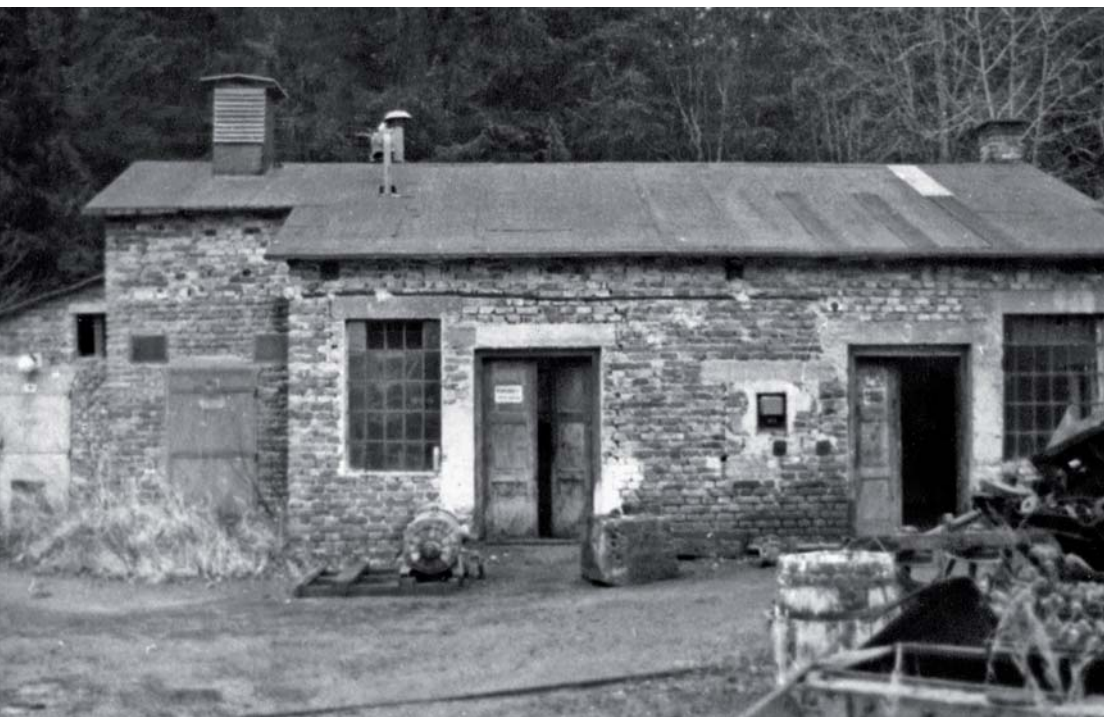
⬇ Skupině SILVER A se brzy po přistání podařilo navázat kontakt s doc. Krajínou z ÚVODu, škpt. Morávkem a představiteli sokolské odbojové organizace JINDRA a v Pardubicích vybudovat rozsáhlou zpravodajskou síť. Radiotelegrafista Potůček již 15. ledna 1942 ze strojovny lomu Hluboká nedaleko osady Ležáky navázal spojení s Londýnem. Zázemí pro vysílání zajistil správce lomu Jindřich Vaško. ■

Por. Jindřich Vaško

Vladimír Škacha

⬆ Jako poslední byl 29. prosince v 03:56 hod vysazen rtm. Jan Zemek a čet. Vladimír Škacha tvořící výsadek SILVER B. Jejich úkolem bylo předat odbojové skupině ÚVOD radiostanici s krycím názvem Božena. Ale i tato skupina byla vysazena mimo určené místo a radiostanice se při seskoku poškodila. Když neuspěli na žádné z kontaktních adres, přesunuli se na jižní Moravu k Zemkovým příbuzným, ale spojení s odbojem se jim nedařilo navázat. Střídali úkryty až do roku 1945, kdy byl Škacha zatčen a uvězněn v koncentračním táboře, kde se dočkal osvobození. Zemek se na konci války zapojil do partyzánského boje. ■

↑ Když došlo k zaměření provozu radiostanice v lomu u Miřetic, přesunul se radista se stanicí do budovy rybníčního hospodářství v Lázních Bohdaneč. Zásahu na tom měl správce hospodářství Adolf Hraba a ředitel Okresního velkostatku v Pardubicích Ing. Josef Jánský. Během března a dubna 1942 bylo odtud uskutečněno několik desítek relací. ■

↪ Hotel Veselka na dnešní třídě Míru v Pardubicích patřil pod vedením majitele Arnošta Košťála k nejvýznamnějším pardubickým hotelům. A v době okupace patřil také k oblíbenému místu návštěv a večírků úředníků pardubické služebny gestapa. Přimo pod nosem se jim přitom pohyboval parašutista Josef Valčík ze skupiny SILVER A, který byl na Veselce zaměstnán jako číšník. Hoteliér Košťál navíc udržoval naoko dobré styky s gestapáky a přitom dokázal zásobit i parašutisty v Praze. ■

→ K nejaktivnějším podporovatelům parašutistů ze skupiny SILVER A v patřili manželé Hana a Václav Krupkovi. Svůj pardubický byt poskytli veliteli skupiny Bartošovi, a stal se tak štábním centrem odbojových aktivit v Pardubicích. Krupku s Bartošem pojila společná vojenská služba u dragounů před okupací. Krupková se stala častou spojkou. ■

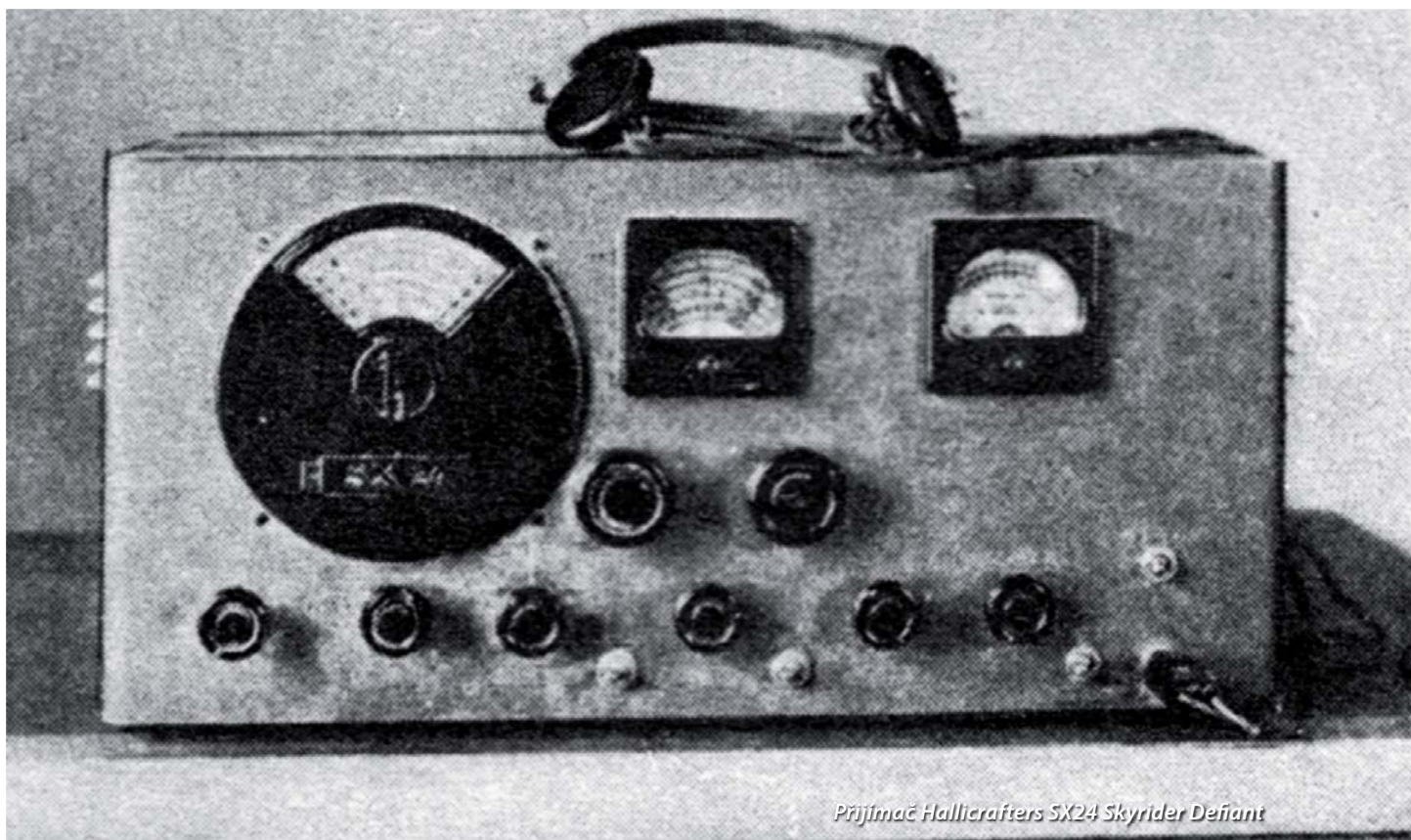

↑ Jednou z častých spojek zpravodajské sítě skupiny SILVER A se stala také pardubická učitelka Věra Junková, se kterou se před odchodem do exilu Alfred Bartoš zasnoubil. Hned po svém návratu do vlasti ji vyhledal a požádal o pomoc, ovšem již bez navázání na dřívější náklonost. K Bartošovi nelibosti se Věra Junková upnula na nový vztah s radistou SILVER A Jiřím Potůčkem, kterému předávala depeše k odeslání a od něj přijaté zprávy předávala Bartošovi. ■

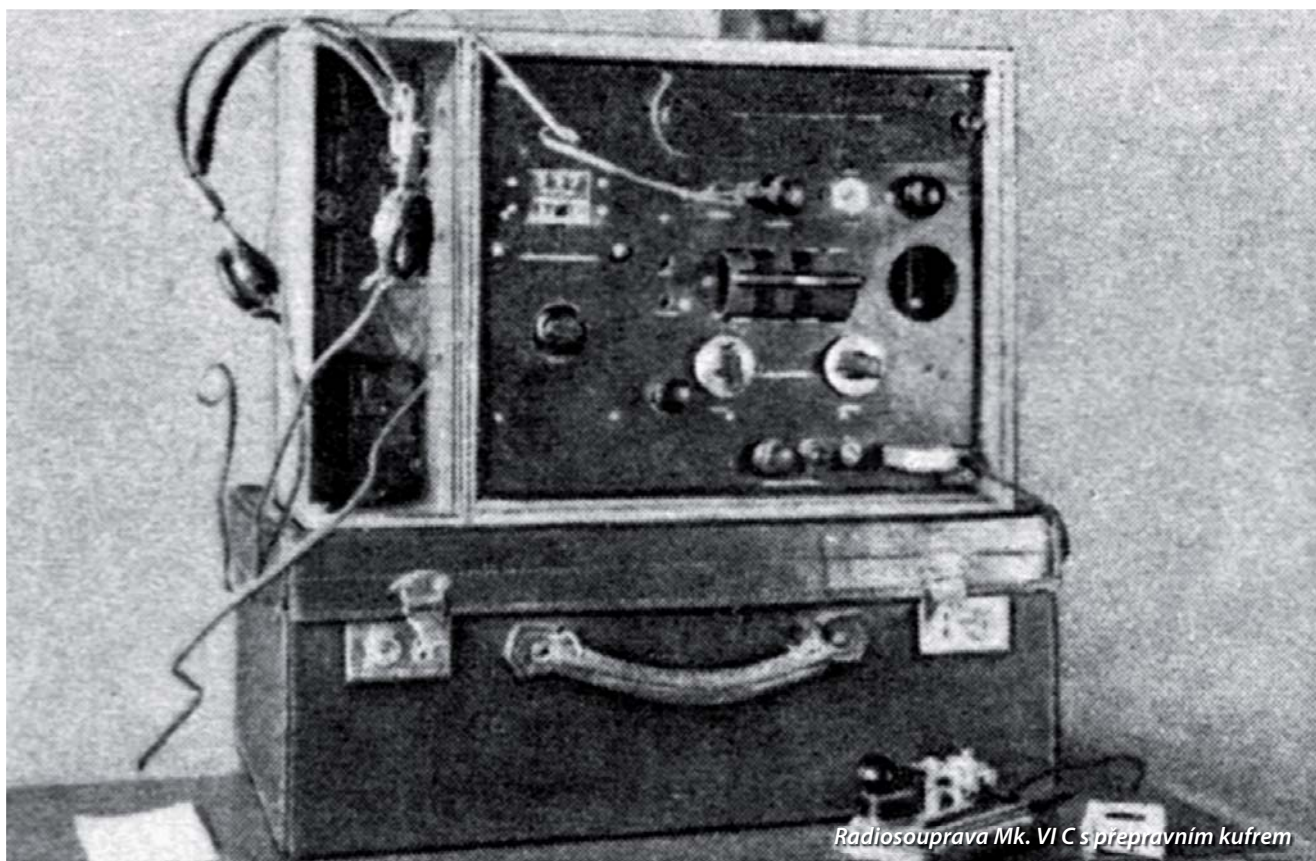

↑ Se zajišťováním provozu radiostanice skupiny SILVER A z lomu Hluboká aktivně pomáhal velitel četnické stanice ve Vrbatově Kostelci, vrchní četnický strážmistr Karel Kněz, jedna z hlavních postav lokální odbojové skupiny Čenda. ■

LIBUŠE VOLÁ LONDÝN

Přijímač Hallicrafters SX24 Sky rider Defiant

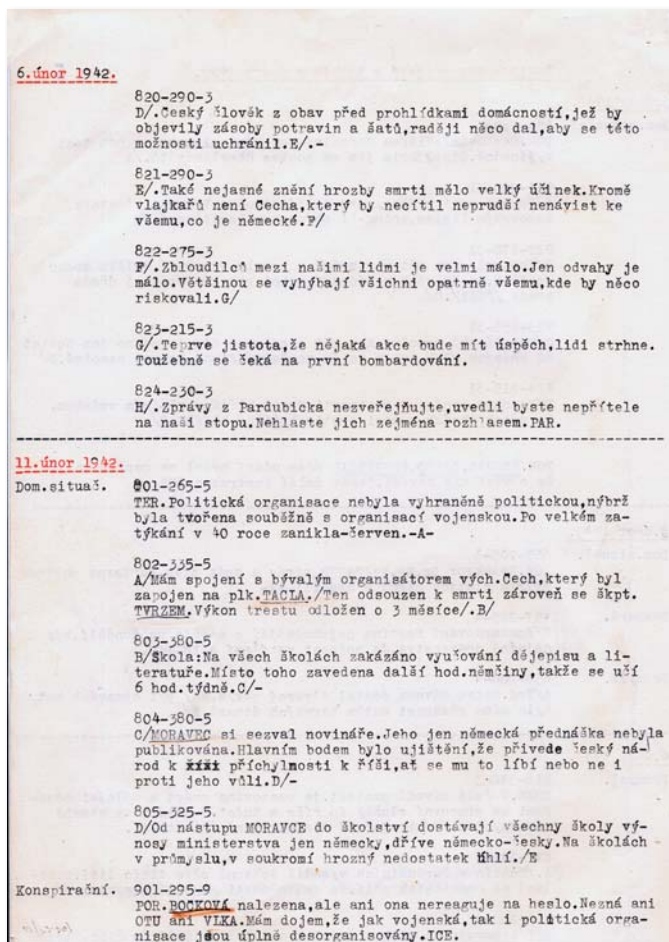
Radiosouprava Mk. VI C s přepravním kufrem

↑ Radiosouprava paraskupiny SILVER A, s krycím jménem LIBUŠE, kterou obsluhoval Jiří Potůček, se skládala z vlastního přístroje, který obsahoval jak vysílač, tak i přijímač v jedné skříni. Tato agenturní radiostanice nese označení Mk. VI subverze C. Jelikož již ve Velké Británii bylo zjištěno, že přijímač stanice není technicky dobrý, doplnil soupravu komerční přijímač SX24 Sky rider Defiant vyráběný americkou firmou Hallicrafters. ■

↑ S LIBUŠÍ korespondovalo ve Velké Británii několik zkušených telegrafistů. Mezi nimi také rtm. let. Václav Retich. ■

Jedním z hlavních úkolů paraskupiny SILVER A s vysílačkou LIBUŠE bylo obstarávat spojení všech paraskupin s anglickým ústředím a zcela kvalitativně nově zprostředkovávat styk s domácím odboje. ■

↑ Radiotelegrafista Jiří Potůček musel řešit problémy s nefunkčním přijímačem, umístěním vysílačky i ubytováním. Sám byl vojenskou odborností pěšákem. Na radiotelegrafistu byl vyškolen během 264 hodin až v Anglii a na praxi ve VRÚ měl pouhých 10 dnů před odletem do akce. Začátky jeho vysílání z okupované vlasti byly podle VRÚ hodnoceny jako nejisté, začátečnické a pomalé. Ovšem již velmi brzy začal nabývat jistoty a rychlosti vysílání. Jeho operátorská zručnost rychle stoupala. Nedodržel striktně pravidla vedení radioprovozu, ale dokázal improvizovat i navazovat spojení bez uvádění volacích znaků, což bylo v mnoha případech ku prospěchu věci. Snažil se měnit svoje vysílací frekvence a často nedodržel dohodnuté časy spojení, což stěžovalo Němcům možnost zaměření vysílačky. Jeho činnost byla ve VRÚ bedlivě sledována, protože byl prvním úspěšným radiotelegrafistou, který vysílal z domova. ■

↑ Za dobu působení skupiny SILVER A Potůček odeslal a přijal celkem 1028 telegramů a potřeboval na to 199 hodin operátorského času, většinou v době po půlnoci. Důležitou část telegramů tvořily profesní telegramy o spojení, jeho změnách a změnách šifer. Byly také zkoušeny další způsoby spojení. To vše prodlužovalo relační doby třeba na 5 hodin. ■

DOMÁCÍ SPOLUPRACOVNÍCI

Nejbližšími spolupracovníky parašutistů se stali členové České obce sokolské. Ta sice po okupaci Čech a Moravy dále existovala, ale její vedení zahájilo budování paralelních ilegálních struktur, které dostaly název Obec sokolská v odboji (OSVO). O vlasteneckém citění sokolů okupanti dobře věděli, a tak nejdříve 12. dubna 1941 činnost Sokola pozastavili. Po jmenování Heydricha zastupujícím protektorem došlo 8. října 1941 v rámci tzv. Aktion Sokol k zatýkání jeho čelných činníků a 11. října 1941 byla organizace zakázána.

Parašutisté ze skupiny ANTHROPOID měli velké štěstí, když u Růtů náhodně narazili na jednoho z nejagilnějších pracovníků OSVO. Jan Zelenka-Hajský se narodil 3. března 1895 v Kamenném Újezdě. Po studiích se přestěhoval do Liboče, kde působil jako učitel na obecné škole. V říjnu 1922 se oženil s Františkou Hoffmanovou a poté odjel učit do pohraniční školy v Brandově. Následně nastoupil do české školy v osadě Dolní Háj u Duchcova, na jejíž výstavbě se podílel. Angažoval se i v tělovýchovné jednotě Sokol, kde se vypracoval až do funkce starosty župy Krušnohorské-Kukaňovy, která patřila k největším v republice. Po Mnichovské konferenci byl nucen opustit pohraničí a v Praze se zapojil do sokolského hnutí. V reakci na Heydrichem rozpoutanou Akci Sokol zformoval radikální skupinu Říjen odhodlanou pomstít smrt svých sokolských bratrů. ■

Jan Zelenka Hajský

Václav Novák st.

↑ ↙ Jan Zelenka-Hajský neprodleně informoval o příchodu parašutistů svého přítele župního náčelníka Václava Nováka. Tento vyučený truhlář, narozený 18. ledna 1893 v Nebuželech, byl již v revolučním roce 1918 předsedou podmokelského revolučního Národního výboru. V Sokole zastával funkci náčelníka Krušnohorské-Kukaňovy župy. V září 1938 musela rodina opustit pohraničí a nový domov našla v Praze-Libni, kde se Novák zapojil do pražské sokolské organizace a brzy se stal členem představenstva a náčelníkem sokolské župy Barákovy. Po rozpuštění Sokola začal spoluorganizovat tzv. pětky. Do skupiny Říjen dále patřil starosta Sokola Michle Jaroslav Pechman, náčelník vysočanského Sokola Miroslav Piskáček, místonáčelník sokolské župy Barákovy František Hejl, župní vedoucí dorostu Antonín Oktábec a další. ■

Jaroslav Pechman

Jaroslav Piskáček

Václav Hejl

Antonín Oktábec

Miroslav Moravec

Anna Moravcová

Pravoslav Vykouk

Pavla Vykouková

↓ ↗ Václav Novák s Janem Zelenkou dospěli k závěru, že je potřeba do podpory parašutistů zasvětit širší okruh sokolských činovníků. Zelenka-Hajský tak zapojil do podpůrné sítě paraskupiny ANTHROPOID své známé ze sokolské činnosti, jako například manžele Moravcovi, Vykoukovi či Hanzlovi. Péče o parašutisty se dělila mezi celou řadu dalších rodin i jednotlivců. V této souvislosti nelze nezmínit především rodiny Ličkovy, Fafkovy, Khodlovy, Baucovy, Smržovy či Svatošovy. ■

Josef Hanzl

MUDr. Břetislav Lyčka

↓ Sokolům se spolu s některými pracovníky bývalé Masarykovy ligy proti tuberkulóze podařilo během krátké doby vybudovat rozsáhlou síť podporovatelů, kteří parašutistům nejenom poskytovali ilegální ubytování v Praze, obstarávali pracovní knížky, potravinové lístky, potravin či finance, ale v neposlední řadě dodávali i informace napomáhajících v přípravách k útoku na Heydricha. Představitelé skupiny Říjen patřili k nejvýznamnějším podporovatelům ANTHROPOIDU a k radikálním zastáncům úderu proti Heydrichovi. Mezi takové patřila i rodina Svatošova, u které byli počátkem května postupně ubytováni Opálka, Gabčík a také Čurda. ■

Josef, Marie a Vladimír Svatošovi

↑ Mezi nejkontroverznější spolupracovníky parašutistů patřil vedoucí sokolské odbojové skupiny Jindra Ladislav Vaněk. Narodil se 19. června 1906 v Olomouci a působil v Brně jako středoškolský učitel chemie a tělesné výchovy. Od mládí byl aktivním členem Sokola, posléze náčelníkem Milíčovy župy ve Vyškově a členem náčelnictva Československé obce sokolské a OSVO. Jako jediný z vedoucích představitelů Sokola nebyl v roce 1941 zatčen a v ilegaltě vybudoval ze zbývajících sokolských struktur organizaci Jindra. Poté co se od Jana Zelenky-Hajského dozvěděl o myšlence atentátu na Heydricha, nesouhlasil s ním a požadoval jeho odvolání, odložení nebo změnu cíle. Vaněk byl 4. září 1942 zatčen pražským gestapem a tvrdě vyslýchán. Díky spolupráci s gestapem si za cenu zrady uchoval život. Po válce spolupracoval s StB pod krycím jménem „Horský“. Jako jeden z mála přeživších šířil od šedesátých let až do svého odhalení koncem osmdesátých let minulého století mýty a bludy o průběhu atentátu. ■

Liboslava a Petr Fafkovi

Rela Fafková

Liboslava Fafková ml.

➤ Do odboje byly zapojeny rovněž dcery Petra a Liboslavy Fafkových, Rela a Liboslava ml. Rela Fafková se narodila 30. června 1920 v Praze. Absolvovala Gymnázium Elišky Krásnohorské a přihlásila se na Filozofickou fakultu UK. Po uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939 se stala úřednicí v poradně Ústředního svazu Masarykovy ligy proti tuberkulóze. Liboslava Fafková ml. se narodila dne 12. prosince 1922 v Praze. Absolvovala tříletou odbornou školu pro ženská povolání a jednoroční kurz pro vychovatelky. Pracovala v ozdravovnách, v únoru 1942 se stala úřednicí Ústředního svazu Masarykovy ligy proti tuberkulóze. Údajně byla zasnoubena s Josefem Gabčíkem, s nímž občas chodila na procházky na jejich oblíbený Nebozízek. ■

↑ Blízkou spolupracovnicí Jana Zelenky-Hajského byla i Anna Šrámková, roz. Dolejšková. Dobrovolná sestra a čelní představitelka ČsČK pomáhala po Mnichovu uprchlíkům z pohraničí a starala se o rodiny perzekuovaných. Práce v Masarykově lize proti tuberkulóze ji přivedla k Petru Fafkovi a spolu s manželem prof. Leopoldem Šrámkem, bývalým děkanem ČVUT, vytipovávala další pomocnice z řad dobrovolných sester. ■

Ludmila Soukupová

Marie Kovárníková

Anna Malinová

➤ Mezi statečné ženy, které pomáhali československým parašutistům, patřila mladá vdova Anna Malinová. Ta společně s Marií Kovárníkovou ukryvala Josefa Gabčíka a Jana Kubiše. Obě doprovázely parašutisty po Praze, protože mladé zamilované páry nebudily nežádoucí pozornost policijních hlídek. Marie Kovárníková a její sestra Ludmila Soukupová pracovaly v odboji jako spojky parašutistů k informátorovi Františku Šafaříkovi, zaměstnanci technické správy Pražského hradu, který je informoval o Heydrichově přítomnosti v Praze a jeho denním režimu, díky čemuž zprostředkovaly cenné informace k naplánování útoku. Sestry pocházely z obce Ohrazenice nedaleko Dolních Vilemovic, rodiště Jana Kubiše, se kterým Marií Kovárníkovou poжил důvěrný vztah. ■

➔ Marie Moravcová, roz. Krčilová. V roce 1918 se vdala za Aloise Moravce. Matka synů Vlastimila a Miroslava, který den po zahájení invaze v Normandii (v červnu 1944) zahynul v bojovém letounu. Rodina Moravcových se v roce 1931 přestěhovala z žižkovského Jarova do druhého poschodí domu v Biskupcově ulici čp. 1745/7. Na podzim roku 1938 se Moravcovi zapojili do podpory lidem vyhnaným z českého pohraničí. Marie byla až do rozpuštění členkou dobrovolných sester Československého Červeného kříže (ČsČK). Po příchodu parašutistů se jejich byt stal zpravodajskou přepážkou, tranzitem a velitelským stanovištěm. ■

↑ Emanuela Khodlová, roz. Smrzová. Od příchodu parašutistů do Vysočan se Khodlovi stali jedněmi z hlavních přechovávatelek parašutistů ze skupiny ANTHROPOID. Kubiš a Gabčík říkali Emě Khodlově familiárně „mámo“. V bytě přespával nejčastěji Jan Kubiš, a to až do provedení atentátu. ■

DALŠÍ VÝSADKY A ČINNOST PŘED ATENTÁTEM

Adolf Opálka

Karel Čurda

Ivan Kolařík

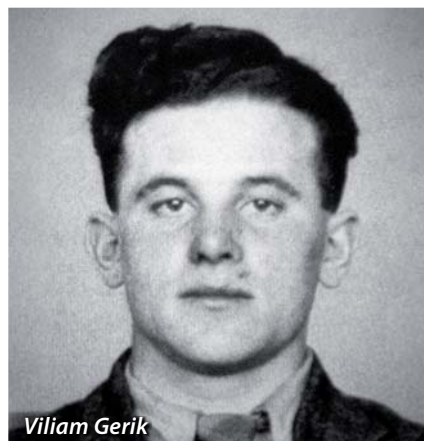
➤ Na jaře 1942 opět nastaly vhodné podmínky pro pokračování ve výsadcích československých parašutistů se zvláštními úkoly do okupované vlasti. Blízko Ořechova u Telče byla 28. března 1942 vysazena tříčlenná sabotážní paraskupina OUT DISTANCE ve složení npor. Adolf Opálka, rtn. Karel Čurda a des. asp. Ivan Kolařík. Skupinu postihlo neštěstí hned na začátku – přišla o zásobník se sabotážním materiálem, Opálka se zranil a Kolařík ztratil doklady s adresou své přítelkyně. Skupina se na čas rozešla. Bezradný Kolařík se 1. května otrávil. Opálka s Čurdou se přes Pardubice dostali do okruhu pražských podporovatelů parašutistů. ■

Oldřich Pechal

Arnošt Mikš

Viliam Gerik

➤ Společně s paraskupinou OUT DISTANCE byla vysazena zpravodajská skupina ZINC, která měla na Moravě vybudovat obdobnou zpravodajskou síť, jako SILVER A na Pardubicku. Navigační chybou však byla vysazena u slovenské obce Gbely. Při přechodu hranic ze Slovenska do protektorátu byl velitel skupiny npor. Oldřich Pechal zadržen německými celníky, podařilo se mu prostřílet a utéct, ale zanechal na místě své falešné doklady. Gestapo jej dopadlo až 2. června 1942, když jej na schůzku vylákal konfident. Zbývající dva členové skupiny – rtn. Arnošt Mikš a svob. Viliam Gerik – přešli hranici a rozdělili se. Mikš se spojil s parašutisty v Praze, ale Gerik se nedokázal v Praze zorientovat a najít vhodné lidi. Bezradný se odebral na policejní ředitelství a udal se. ■

← Operační materiál zanechaný parašutisty po seskoku koncem dubna 1942 na Požárech byl brzy objeven a nahlášen. Když se jej parašutisté pokusili společně s odbojáři 30. dubna 1942 vyzvednout, bylo již místo hlídáno protektorátním četnictvem. Parašutista Arnošt Mikš se ve tmě dostal do přestřelky, při které zastřelil četníka Františka Ometáka a četníka Václava Komínka těžce zranil. Sám však byl Komínkem postřelen a svou zbraň obrátil proti sobě. Druhý parašutista, velitel výsadku BIOSCOP Bohuslav Kouba, z místa utekl, ale byl následně dopaden v Kutné Hoře, kde se na četnické stanici 3. května otrávil. ■

Bohuslav Kouba

Josef Bublík

Jan Hrubý

František Pospíšil

Jindřich Čoupek

Libor Zapletal

➤ Během noci z 27. na 28. dubna 1942 došlo u osady Požáry nedaleko Křivoklátku k seskoku tří paradestných skupin. Paraskupinu BIOSCOP tvořil rtn. Bohuslav Kouba, čet. asp. Josef Bublík a čet. Jan Hrubý. Členy druhé skupiny BIVOUAC byli rtn. František Pospíšil, rtn. Jindřich Čoupek a des. Libor Zapletal. Obě skupiny byly vyslány se sabotážními úkoly. Zatímco členové BIOSCOP se napojili na parašutisty v Praze a pokusily se vyzvednout ukrytý operační materiál, členové BIVOUAC se přesunuli na Moravu, kde byli na začátku května zatčeni Čoupek se Zapletalem. V únoru 1943 byl konfidentem vylákan velitel skupiny Kouba do Prahy a zatčen. Všichni byli popraveni. ■

Oldřich Dvořák

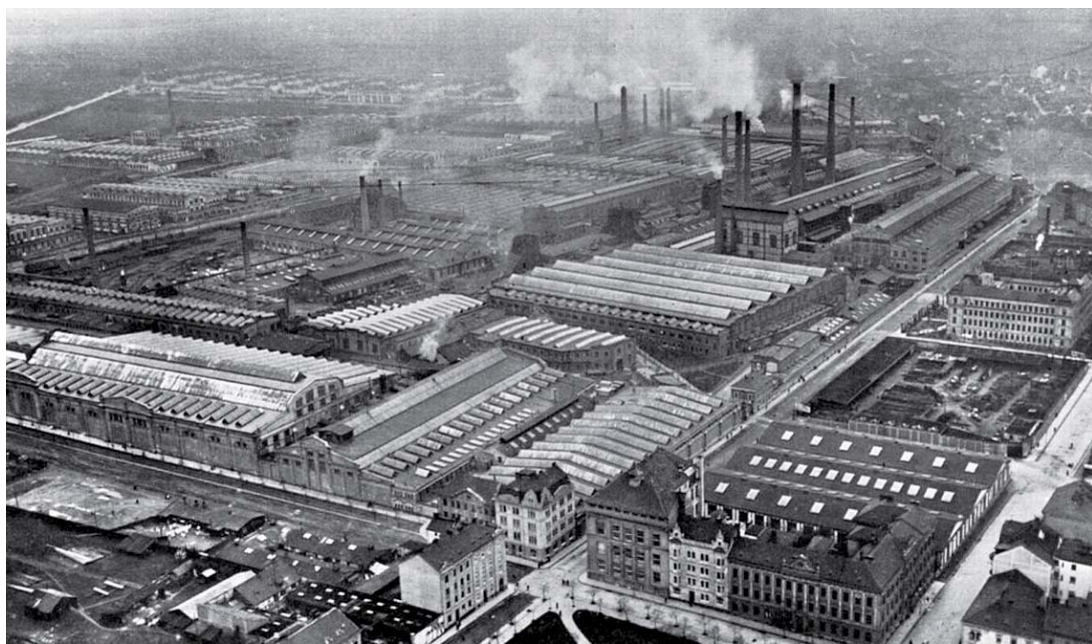
➤ Posledními výsadky tzv. první vlny parašutistů z Velké Británie byly skupiny INTRANSITIVE a TIN. Obě byly vysazeny najednou – 30. dubna 1942 u Padrťských rybníků v Brdech. Tříčlenný výsadek INTRANSITIVE byl určen k sabotážím a tvořil jej npor. Václav Kindl, čet. Bohuslav Grabovský a des. Vojtěch Lukašík. Pro operaci TIN byli vybráni rtn. Ludvík Cupal a rtn. Jaroslav Švarc. Jejich úkolem byla likvidace protektorátního ministra školství a neznámějšího kolaboranta Emanuela Moravce.

Na společném snímku s dispečerem špkt. gšt. Jaroslavem Šustrem jsou již navlečení do seskokových kompletů před odletem zachyceni členové obou skupin – INTRANSITIVE stojící, TIN klečící. ■

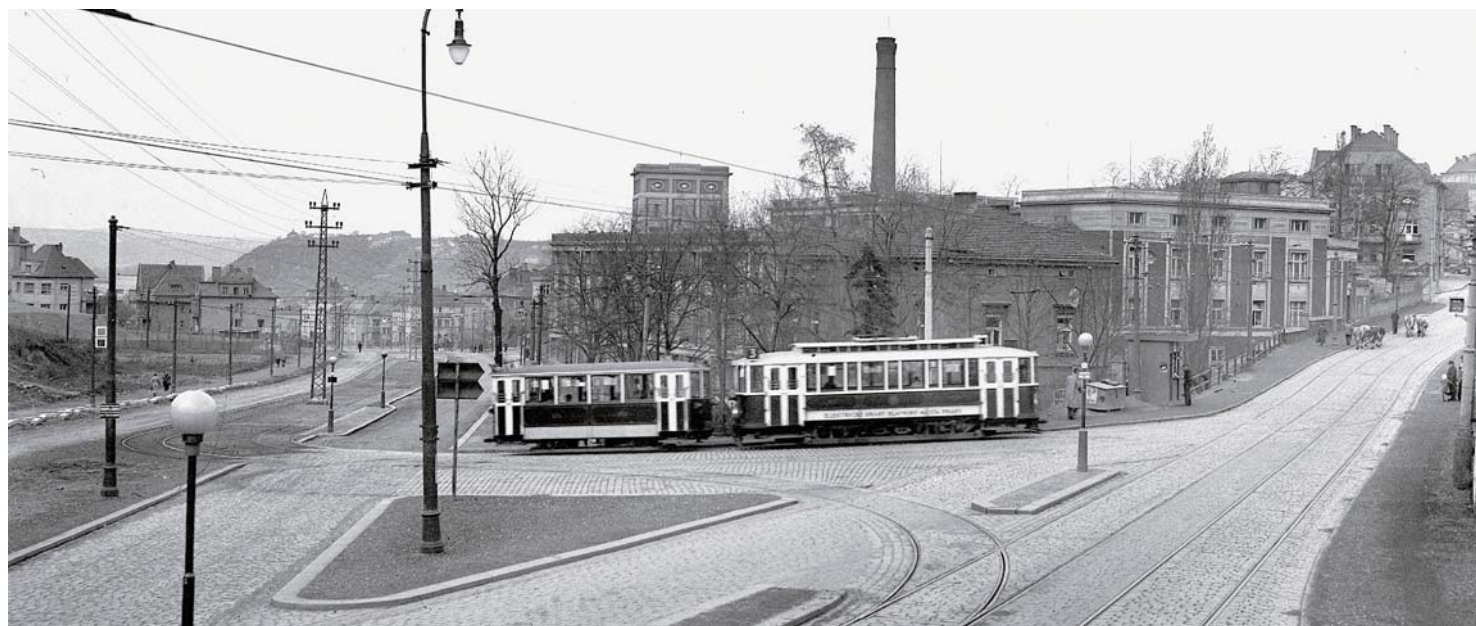

➤ Společně s tříčlennými výsadky BIOSCOP a BIVOUAC seskočil na Křivoklátsku také parašutista Oldřich Dvořák. Jeho operace STEEL měla za úkol předání náhradní radiostanice pro skupinu SILVER A. Dvořák se měl poté dát k dispozici domácímu odboji jako radista. Nebylo však pro něj uplatnění a tak fungoval jako spojka mezi Prahou a Plzní. Na konci heydrichiády byl zastřelen při pokusu o přechod na Slovensko. ■

→ Prostřednictvím radiostanice LIBUŠE vyžádalo exilové vedení odboje spolupráci parašutistů během náletu na plzeňské Škodovy závody. Největší protektorátní zbrojovka vyrábějící pro německou armádu byla pro britské Královské letectvo strategickým ale příliš vzdáleným cílem. V rámci operace CANONBURY měli parašutisté zapálit signální ohně, kterými by pro letce ohraničili prostor továrny. Nebezpečný úkol vykonali 26. dubna 1942 parašutisté Jan Kubiš, Josef Valčík, Adolf Opálka a Karel Čurda. Letecké pumy však Škodovku minuly a úspěch této akce byl minimální. ■

← Přípravy na atentát nabraly na intenzitě. Před Velikonocemi konečně našli manželé Heydrichovi místo, kde by se mohli natrvalo usadit. Byl jim nabídnut empírový zámek v Panenských Břežanech, kde do 22. září 1941 sídlil Konstantin von Neurath. Zámek se manželům Heydrichovým, a hlavně Lině, líbil. O tom se samozřejmě dozvěděli parašutisté a zprvu uvažovali, že právě v okolí Heydrichova sídla by byl útok nejvhodnější. ■

↑ Parašutisté si nakonec k provedení útoku vybrali jiné místo. Stala se jím křižovatka ulic Kirchmayerova a V Holešovičkách v Praze-Libni. ■

ÚTOK 27. KVĚTNA 1942

Václav Smrž

← Na poslední večer před akcí vzpomínal Václav Smrž, aktivní spolupracovník parašutistů, takto: „Gabčík a Kubiš byli u nás na večeři v přítomnosti Khodla a jeho syna. Oba parašutisté byli ve velmi dobré náladě a také si pamatují, že měli na večeři svíčkovou. Tu noc jsem spal v jednom pokoji s Gabčíkem, který mi řekl: „Ráno jdeme na to, musím se dobře vyspat! Neřekl mi však, že bude spáchán atentát. Já jsem se domníval, že bude snad provedena nějaká sabotážní akce. Gabčík spal velmi dobře. Kubiš spal u švagra Khodla ve Vysočanech. Ráno v den atentátu jsem uvařil černou kávu s rumem. Gabčík odcházel po obvyklém rozloučení v dobré náladě do Vysočan ke Khodlům a vzal s sebou zbytek rumu v láhvi.“ Tam se sešel s Janem Kubišem a společně odjeli na křižovatku ulic Kirchmayerovy a V Holešovičkách, kde v 10 hodin a 36 minut podnikli útok na SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha. ■

→ Přibližně od půl deváté ráno čekali Gabčík a Kubiš v prostoru křižovatky pod libeňskou Vychovatelnou na Heydrichův příjezd. Svá kola opřeli ke sloupům elektrického vedení na Kirchmayerově třídě, obě směrem do Libně, a přešli na zastávku tramvajů č. 3 a 14 ve směru do Kobylis. ■

← Pohled na silnici a tramvajovou trať z Kobylis do Libně. Společná zastávka pro linky č. 3 a 14 se v tomto směru nachází těsně nad křižovatkou. Krátce po půl jedenácté Gabčík zaujal pozici u okraje chodníku. Pod balónovým pláštěm ukryl zkompleťovaný samopal. Kubiš zaujal místo níže u plotu za betonovým sloupem elektrického vedení. Mercedes se přibližoval a řidič Johannes Klein spatřil proti sobě vyjíždějící tramvaj č. 3. Aby se s ní vůz směřující do ostré zatáčky nestřetl, musel zatočit prudce doprava. Gabčík odhodil plášť, cíl měl jen asi metr od sebe. Stiskl spoušť, ale výstřel nevyšel. Zbraň selhala. ■

→ V ten okamžik řidič Klein spatřil na pravé straně chodníku muže se samopalem a zakřičel: „Pozor! Atentátník!“ Heydrich reagoval příkazem: „Zastavit, okamžitě zastavit!“ Klein se v té chvíli dopustil osudové chyby. Místo, aby Heydrichův příkaz ignoroval, přidal plyn a rychle ujel, prudce zabrzdil. Kubiš navčičeným pohybem vrhl připravenou bombu. Bomba explodovala pod stupátkem u pravého zadního kola. Vyšlehl sloup černého dýmu. Výbuch zdemoloval stěnu vozu a roztrhl pneumatiku zadního kola. Tlakem exploze rozpraskalo přední sklo vozu. ■

↑ Gabčík měl cestu ke svému kolu zablokovanou. Prchal tedy vzhůru do zatáčky. Heydrich za ním stačil ještě dvakrát vystřelit ze své pistole. Gabčík střelbu opětoval na křižovatce Kirchmayerovy a Na Kolínské. ■

↑ Z Kirchmayerovy zabočil Gabčík do ulice Na Kolínské. Během útěku se pokusil uniknout přes řeznický krámk, který však neměl zadní vchod, jak předpokládal. Zde se střetl s řidičem Kleinem, který ho stíhal. Gabčík mu dvěma výstřely prostřelil nohu a v útěku pokračoval směrem k Trojskému mostu. ■

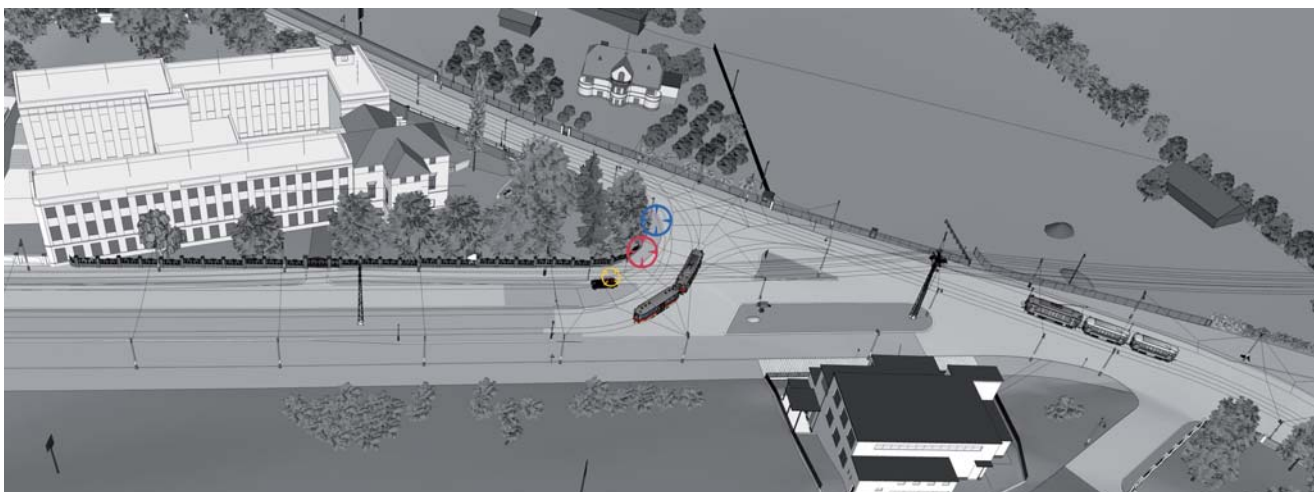

↓ Jan Kubiš z místa atentátu odjel na připraveném jízdním kole, v čemž se mu pokoušelo zabránit několik svědků. Střelbou z pistole je odehnal a odjel ulicemi Kirchmayerova a Primátorská do Libně. Ve Slavatově ulici u filiálky firmy Baťa odstavil kolo a pěšky pokračoval do bytu Novákových. Protože byl výbuchem bomby sám raněn v obličeji, všimlo si jej několik svědkyň, které svá pozorování později udaly gestapu. Kolo za několik minut vyzvedla čtrnáctiletá Jindřiška Nováková. ■

↑ Řeznictví Františka Braunera. ■

↑ Situace v okamžiku výbuchu bomby. Když Josefu Gabčíkovi (označen modře) selhal samopal, vrhl směrem k zastavujícímu vozu Reinharda Heydricha bombu (dopad označen žlutě) ze své pozice Jan Kubiš (označen červeně). Kubišova bomba dopadá k zadnímu pravému blatníku zastavujícího automobilu. Místo útoku v okamžiku výbuchu míjí vlaková souprava tramvajové linky č. 3, směřující do Kobylis. ■

↑ Bomba výbuchem devastuje zadní část automobilu. Střepiny bomby, karoserie a části čalounění zraňují Heydricha, sedícího vpředu vedle řidiče, a také Jana Kubiše. Střepiny poškozují i pomalu jedoucí tramvajovou soupravu linky č. 3, která okamžitě zastavuje. ■

↑ Zraněný Heydrich byl odvezen dodávkovým vozem firmy Holan & spol. do nemocnice na Bulovce. Krátce nato do stejné nemocnice přivezli i řidiče Johannese Kleina, kterého Gabčík postřelil. Telefonické hlášení o útoku na Heydricha jako první podal štábní strážmistr Jan Jiravský na velitelství vládní policie v Libni. V 10:50, pouhých 15 minut po atentátu, informoval JUDr. Jaroslav Ženatý pražskou řídicí službu gestapa, že „byl spáchán bombový útok na nějakého vyššího důstojníka a že právě obdržel málo srozumitelné hlášení z nemocnice Bulovka.“ Roztočilo se zběsilé vyšetřování, které dostalo správný směr až zradou parašutisty Karla Čurdy z výsadku OUT DISTANCE, který se 16. června 1942 pražskému gestapu sám přihlásil. Do té doby bylo gestapo prakticky bezradné. ■

↑ Místo činu bylo počínaje 27. květnem 1942, 12. hodinou, ve dne v noci střeženo příslušníky protektorátní policie z libeňského komisařství, a to včetně zdemolovaného Heydrichova vozu. Vždy se střídali dva policisté po třech hodinách. ■

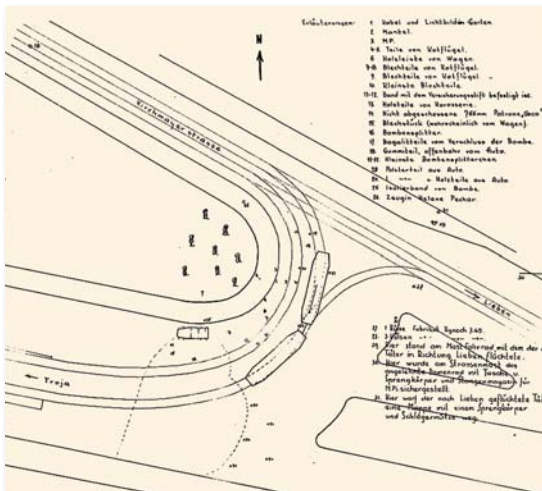
↑ Ráno 28. května 1942 probíhalo další zevrubné ohledání místa činu komandem Hlavního úřadu bezpečnosti. I když těsně po atentátu všechny tramvajové linky odjely z místa činu a osádky souprav se dohodly, že nikdo nebude nic hlásit, již několik hodin poté byli všichni řidiči a průvodčí zajištěni a několikrát vyslýcháni na místě činu a poté i v Petschkově paláci. ■

↑ Značná pozornost byla věnována dámskému jízdnímu kolu, na němž visela jedna z aktovek nalezených na místě činu. Gabčík z něho totiž předem neodstranil všechny značky, a tak bylo gestapu známo jeho výrobní číslo: 40363. Specialisté vypracovali podrobný popis „nejzáčnejšího kola“. Přes obavy zainteresovaných spolupracovníků odboje však stopa v podobě kola k odhalení útočníků nevedla. Původní majitelka Lydie Bondyová i tehdejší majitel Aťa Moravec byli zjištěni až později. ■

↑ Vyšetřováním byl krátce po atentátu pověřen SS-Hauptsturmführer Heinz Werner Walter Pannwitz. Narodil se 28. července 1911 v Berlíně, byl menší postavy, uhlažený, odměřený i k vlastním kolegům. Od roku 1937 byl členem NSDAP a od roku 1939 i členem SS. V srpnu 1939 byl převelen k pražské řídicí úřadovně gestapa jako vedoucí referátu II G (sabotáže, zbraně, třaskaviny). V době prvního stanného práva četl v Ruzyňských kasárnách odsouzeným rozsudky smrti. Zvláštní vyšetřovací komise byla posílána o specialisty z Berlína, Drážďan, Liberce a Karlových Varů a čítala i s písařkami na 120 osob. Vedle Oskara Fleischera měl Pannwitz na kontě největší počet zatčených Čechů. Kromě udělení Záslužného válečného kříže II. třídy s meči byl za své zásluhy na vyšetřování povýšen dne 5. září 1942 na kriminálního radu. V říjnu pak vypracoval „Závěrečnou zprávu o atentátu“, ve které mimo jiné kritizoval činnost politického vedení po atentátu. Ještě více nepřátel si pak nadělal, když se i přes zákaz nadřízených pokoušel využít zatčeného profesora Ladislava Vaňka ke zpravodajské hře s Londýnem. ■

Attentat

auf den

Stellvertretenden Reichsprotector.

10 Millionen Kronen Belohnung

für zweckdienliche Angaben, die zur Ergreifung der Täter führen.

Am 27. Mai 1942 gegen 10.30 Uhr wurde auf den Stellvertretenden Reichsprotector, ~~SS~~-Obergruppenführer **Heydrich**, ein Attentat verübt. Der Stellvertretende Reichsprotector kam mit seinem Kraftwagen aus der Richtung Jungfern-Breschan durch die Kirchmaierstraße im Stadtteil Prag-Lieben und war im Begriff, in die Klein-Holeschowitzstraße einzubiegen, um in die Stadt zu fahren. Dabei stellte sich dem Wagen ein Mann entgegen, der versuchte, aus einer Maschinenpistole Schüsse auf die Insassen des Wagens abzugeben. Im gleichen Augenblick warf ein zweiter Mann einen Sprengkörper gegen den Wagen, der beim Aufschlag explodierte. Nach dem Anschlag flüchtete der eine Täter durch die Kirchmaierstraße und den Kologarten in die Zündstätte in die Fleischerei Franz Brauner, Hausnummer 22. Von hier aus setzte er nach Abgabe einiger Schüsse seine Flucht durch die Zündstätte zur Klein-Holeschowitzstraße, vermutlich in Stadttrichtung, fort. Der zweite Täter flüchtete auf einem bereitstehenden Fahrrad durch die Kirchmaierstraße in Richtung des Stadtteils Alt-Lieben.

Dieser Täter war ein mittelgroßer, schlanker Mann, der einen dunklen bis schwarzen Anzug und einen schwarzen Hut trug.

Der andere Täter, der durch die Kirchmaierstraße und den Kologarten flüchtete, wird wie folgt beschrieben:

160–162 groß, breitschultrige, kräftige Figur, volles, rundes, sonnengebräuntes Gesicht, breiter Mund mit aufgeworfenen Lippen, dunkles, nach hinten gekämmtes Haar; etwa 30–35 Jahre alt.

Der Mann war bekleidet mit einem dunklen bis dunkelbraunen Anzug, mit hellen Streifen, und braunen Halbschuhen. Eine Kopfbedeckung trug er bei der Flucht nicht.

Einer der Täter hat am Tatort einen hellbeigen Sommermantel aus Ballonseide mit hellen Knöpfen zurückgelassen. Jeder der Täter hatte je eine dunkelbraune Aktentasche bei sich, die am Tatort vorgefunden wurden. In einer der Taschen befand sich eine angeschmutzte beigefarbige Ballonmütze aus Kamelhaarstoff, die ein großes rundes blaues Firmenzeichen des Warenhauses „Weißer Schwan“ trägt. Der Täter, der zu Fuß flüchtete, hat in der Nähe des Tatortes ein Damenfahrrad Marke „Moto-Velo J. Kremer, Teplice“, Fabriknummer 40 363 zurückgelassen. Das Damenrad hat schwarze Felgen mit 9 mm breiten roten Streifen, rot-elfenbein verzierter Gabel und Rahmen, rote, schwarzumranderte Handgriffe, rotbraunen, guterhaltenen Sattel mit Streckfedern, braune Werkzeugtasche, schwarzen Kettenschutz und stark beschädigten, dunkel bis hell gefärbten Kleiderschutz. Am Rad befindet sich eine vernickelte Fahrradpumpe mit Fußhebel und 25 cm langem Luftschlauch. An diesem Rad hing die eine der am Tatort gefundenen Aktentaschen.

Die Täter müssen längere Zeit, vielleicht sogar Stunden, am Tatort auf den Stellv. Reichsprotector gewartet haben.

Unter Hinweis auf die **ausgesetzte Belohnung von 10 Millionen Kronen**, die für Angaben aus der Bevölkerung, die zur Ergreifung der Täter führen, ausgesetzt ist und **voll zur Auszahlung gelangt**, wird gefragt:

- 1. Wer kann Angaben über die Täter machen?**
- 2. Wer hat die Täter am Tatort beobachtet?**
- 3. Wem gehören die näher beschriebenen Gegenstände, insbesondere wem fehlt das beschriebene Damenrad, der Mantel, die Mütze und die Aktentaschen?**

Die näherbeschriebenen Gegenstände werden ab heute um 9 Uhr in einem Schaufenster der Schuhfirma B a t' a, Prag II, am Wenzelsplatz Nr. 6 ausgestellt.

Wer die gewünschten Auskünfte geben könnte, sie aber nicht von selbst der Polizei gegenüber macht, wird entsprechend der bekanntgegebenen Verordnung des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren über die Verhängung des zivilen Ausnahmezustandes vom 27. Mai 1942 mit seiner Familie erschossen. Allen Personen wird zugesichert, daß ihre Angaben auf Wunsch streng vertraulich behandelt werden. Darüberhinaus haben alle Hausbesitzer, Wohnungsinhaber und Inhaber von Hotels usw. ab 28. V. 1942 die Pflicht, polizeilich bisher nicht angemeldete Personen im gesamten Protectorat der zuständigen polizeilichen Meldebehörde unter Hinweis auf diese Bekanntmachung zur Anmeldung zu bringen. Verstoß gegen diese Anordnung wird mit dem Tode bestraft.

Mitteilungen nimmt die Geheime Staatspolizei, Staatspolizeileitstelle Prag, Prag II, Bredauergasse Nr. 20, Telefonnummer 30.041, sowie jede andere deutsche und Protectorats-Polizeibehörde mündlich, schriftlich oder telefonisch entgegen.

Prag, den 28. Mai 1942.

Der Höhere ~~SS~~- und Polizeiführer
beim Reichsprotector in Böhmen und Mähren
gez. K. H. Frank.

Atentát

na

Zastupujícího říšského protektora.

10 milionů korun odměny za předmětné údaje, které povedou k dopadení pachatelů

Dne 27. května 1942 asi v 10.30 hod. byl spáchán atentát na Zastupujícího říšského protektora **SS-Obergruppenführera Heydricha**. Zastupující říšský protektor přijížděl svým autem směrem z Panenských Břežan Kirchmaierovou třídou v městské čtvrti Praha-Libeň a právě chtěl zabočit do ulice V Holešovičkách, aby jel dále do města. Tu se postavil vozu v cestu muž, jenž se pokoušel vystřelit z automatické pistole na osoby, sedící ve voze. Současně hodil druhý muž proti vozu třaskavinu, která při nárazu vybuchla. Po atentátu prchal jeden pachatel Kirchmaierovou třídou a ulicí Na Kolínské do řeznického obchodu Františka Braunera, číslo domu 22. Odtud pak, když byl vypálen několik výstřelů, pokračoval v útěku ulicí Na Zápalcích k ulici v Holešovičkách, patrně směrem do města. Druhý pachatel uprchl na připraveném velocipedu Kirchmaierovou třídou směrem k městské čtvrti Stará Libeň.

Tento pachatel byl muž střední velikosti, štíhlý, měl na sobě tmavé až černé šaty a černý klobouk.

Druhý pachatel, ten, který uprchl Kirchmaierovou třídou a ulicí Na Kolínské, je popisován takto:

Vysoký 160–162, široký v ramenou, silná postava, plný, okrouhlý, sluncem opálený obličej, široká ústa s ohnutými rty, tmavé dozadu sčesané vlasy; stáří asi 30–35 let.

Tento muž měl na sobě tmavé až tmavohnědé šaty se světlými proužky a hnědé střevíce. Pokrývku hlavy při útěku neměl.

Jeden z pachatelů zanechal na místě činu světle béžový plášť z balonového hedvábí se světlými knoflíky. Každý z pachatelů měl tmavě hnědou aktovku, které byly nalezeny na místě činu. V jedné z těchto aktovek byla poškozena balonová čepice béžové barvy z velbloudí srsti, na níž je velká, okrouhlá, modrožlutá značka firmy obchodního domu „Bílá labuť“. Pachatel, jenž uprchl pěšky, zanechal v blízkosti i místa činu dámský velociped značky „Moto-Velo J. Krémar Teplice“, tovární číslo 40.363. Tento dámský velociped má černé věnce kola (ráfy) s 9 mm širokými červenými pruhy, slonovinově červeně ozdobené vidlice a rám, červená, černě lemovaná řídítka, červenohnědé, dobře zachované pérované sedlo, hnědou torbu na nástroje, černé chlápníkové řetězy a značně poškozenou, tmavě až světle zbarvenou ochrannou síť. Na kole je poniklovaná hustilka s nožním držadlem a 25 cm dlouhou hadicí. Na tomto kole visela jedna z aktovek, nalezených na místě činu.

Pachatelé jistě čekali delší dobu, snad dokonce několik hodin, na místě činu na zastupujícího říšského protektora.

S poukazem na **vypsanou odměnu 10.000.000 korun**, která je stanovena na údaje z řad obyvatelstva, jež povedou k dopadení pachatelů a **bude plně vyplacena**, se předkládají tyto otázky:

- 1. Kdo může učiniti údaje o pachatelích?**
- 2. Kdo pozoroval pachatele na místě činu?**
- 3. Komu patří ony blíže popsané věci, obzvláště pak komu chybí onen popsaný dámský velociped, plášť, čepice a aktovky?**

Tyto výše popsané věci jsou od dneška od 9. hodiny vystaveny ve výkladní skříní obchodu s obuví Baťa, Praha II., Václavské nám. 6.

Kdo by mohl podati žádané informace, ale nesdělí je z vlastní vůle policii, bude ve smyslu vyhlášeného nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o vyhlášení cívilního výjimečného stavu ze dne 27. května 1942 se svou rodinou zastřelen. Všechny osoby se ujistějí, že jejich údaje budou považovány za přísně důvěrné. Kromě toho je povinností všech majitelů domů, majitelů bytů a majitelů hotelů a td., počínaje dnem 28. května 1942, všechny policejní dosud nepřihlášené osoby v celém Protektorátě přihlásit s poukazem na tuto vyhlášku, příslušným policejním přihlašovacími úřadům. Provinění proti tomuto nařízení se trestá smrtí.

Sdělení přijímá tajná státní policie, hlavní úřadovna státní policie Praha (Staatspolizeileitstelle Praha), v Praze II., Bredovská ulice čís. 20, čís. telefonu 30041, jakož i každý jiný německý nebo protektorátní policejní úřad, a to ústně nebo telefonicky.

V Praze dne 28. května 1942.

Vyšší vedoucí **SS** a policie
u říšského protektora v Čechách a na Moravě
podepsán: K. H. Frank.

REPRESE

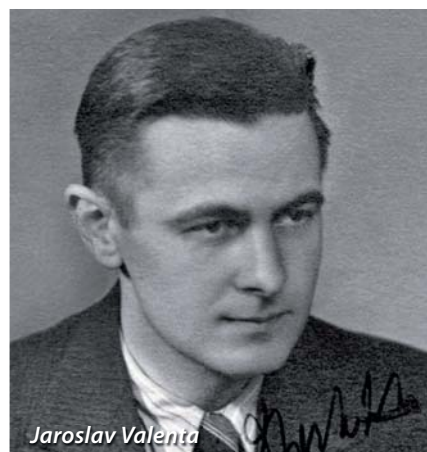
↑ V noci z 27. na 28. května 1942 byla spuštěna policejní akce, která neměla v historii Prahy obdoby. Zmobilizované německé i české policejní jednotky prováděly systematicky kontroly po bytových domech s cílem vypátrat vykonavatele atentátu. Výsledek této monstrózní policejní akce byl chabý a k vypátrání parašutistů nevedl. Tu noc strávil Jan Kubiš u rodiny Piskáčkových. Hned druhý den se však přesunul do krypty kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Josef Gabčík přečkal policejní razii u Anny Malinové. ■

František Stehlík

Růžena Stehlíková

Jaroslav Valenta

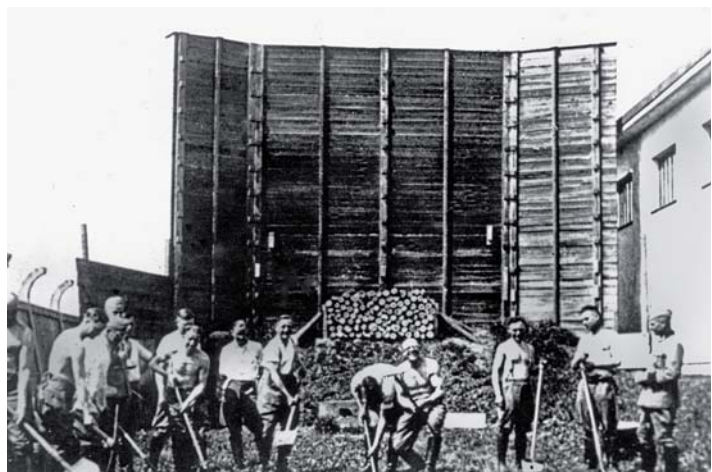
↑ Prvním zatčeným spolupracovníkem parašutistů byl JUDr. Jaroslav Valenta, narozený 8. února 1911 v Praze. Od podzimu 1941 patřil k čelným představitelům ilegální organizace ÚVOD. Společně s doc. Vladimírem Krajínou se snažil parašutistům útok na Heydricha rozmluvit. Valenta byl zatčen zcela náhodně v pankráckém bytě Marie Šimsové 28. května v brzkých ranních hodinách. Při výslechu se rozběhl hlavou proti zdi a následně se skokem z patra Petschkova paláce těžce zranil. Když vyšetřovatelé zjistili, jak důležitou osobnost českého odboje dostali, nezapřeli svou patologickou zvrhlost – před jeho očima mu v Kobylisích zastřelili oba rodiče. Valenta byl nakonec převezen do Mauthausenu a 24. října 1942 zavražděn. ■

↑ Gestapo se svou agresivní zbrklostí samo připravovalo o důležité stopy a svědky. František Mareška, narozený 2. prosince 1911 v Kryrech u Podbořan, manžel Josefíny Stehlíkové, svou žárlivostí a sklony k alkoholismu přivodil smrt nejen celé rokycanské rodiny Stehlíkových, ale i sobě samotnému. Mareška oznámil, že u Stehlíků na půdě byli ukryti parašutisté. Sám byl ale zastřelen v Plzni-Lobzích a spolu s ním, za drastických okolností, i ostatní členové rodiny Stehlíkových. Šestnáctiletý František Stehlík a jeho starší bratr Václav kladli odpor. František se zachytával nohou německých vojáků a prosil, aby ušetřili alespoň maminku. Dva gestapáci jej odvěkli k valu, přidrželi a třetí policista jej střílel do týla. Matka Růžena Stehlíková a dcera Josefína omdlely a byly tak usmrceny v bezvědomí. Otec Václav Stehlík se pokusil o poslední vzdor a vzpřímeně se postavil před popravčí četou. Přítomní zaměstnanci pohřebního ústavu byli zcela otřeseni a podobný účinek měla scéna i na jindy otrlé německé vojáky. Gestapo touto rychlou popravou přišlo o možnou stopu po skupině ANTHROPOID. Stehlíkovi byli jejich první kontaktní adresou a Gabčík s Kubišem zde byli již den po seskoku. ■

Do roku 1939 byla střelnice v Kobylištských využívána vojskem

↑ Po vyhlášení stanného práva byli čeští vlastenci popravováni na bývalé vojenské střelnici v Kobylištských. Exekuce byly prováděny v severní části střelnice, zpravidla po šesté hodině večerní, střídavě na dvou místech oddělených náspem. Oběti byly přivázeny v nákladních autech a po vystoupení z vozů za asistence příslušníků Schutzpolizei rovnou odvedeny na násep střelnice. Před provedením poprav byly většinou obětí, které byly přivázeny k dřevěným kúlům, zavazovány oči a křídou na prsa nakresleny křížky. Vrazi se nenamáhali ani číst rozsudky. Popravčí četa střílela z deseti metrů. Na každého odsouzeného mířili obvykle tři poddůstojníci německé Schutzpolizei. I když byl prostor Kobylištské střelnice obehnan drátem a okolí přísně střeženo, během každé exekuce řvaly nastartované motory nákladních aut, aby alespoň trochu tlumily zvuk střelby. Každá oběť po smrtící salvě dostala ještě tzv. „ránu z milosti“. Těla mrtvých byla uložena do dřevěných rakví a odvážena do Strašnického krematoria. ■

↑ Nevraždilo se jen v Kobylištských a Lobzích, ale také například v německých policejních kasárnách (bývalá Žižkova kasárna) v Táboře. Schutzpolizei u nechvalně známé černé stěny „uklízí“ krev po popravě. V době druhého stanného práva zde zahynulo 150 českých obětí. ■

← Brno, Kounicovy koleje – nejobávanější německá věznice na Moravě. Gestapo budovu studentských kolejí násilně zabralo 17. listopadu 1939 a vytvořilo z ní vyšetřovací věznici. Ve dvoře pod sgrafitovým obrazem sv. Václava se konaly popravky, na šibenicích byli věšeni především čs. občané židovského původu. Na hrůzné divadlo dokonce existovaly speciální vstupenky pro německou veřejnost. V době druhého stanného práva, tj. od 29. května do 3. července 1942, zde bylo popraveno celkem 395 českých „velezrádců“ – 326 mužů a 69 žen. ■

VYHLAZENÍ OBCE LIDICE

Jaroslav Pála

↑ Němci se vrhali po jakékoliv stopě. Když se 3. června 1942 objevil v poště továrny na baterie Palaba ve Slaném dopis, dostal se již otevřený až k majiteli továrny a starostovi města Jaroslavu Pálovi, který si přečetl: „Drahá Aničko! Promiň, že Ti píši tak pozdě, a snad mne pochopíš, neboť víš, že mám mnoho práce a starostí. Co jsem chtěl udělat, tak jsem udělal. Onoho osudného dne jsem spal někde na Čabárně. Jsem zdrav. Na shledanou tento týden a pak se již nevidíme.“ ■

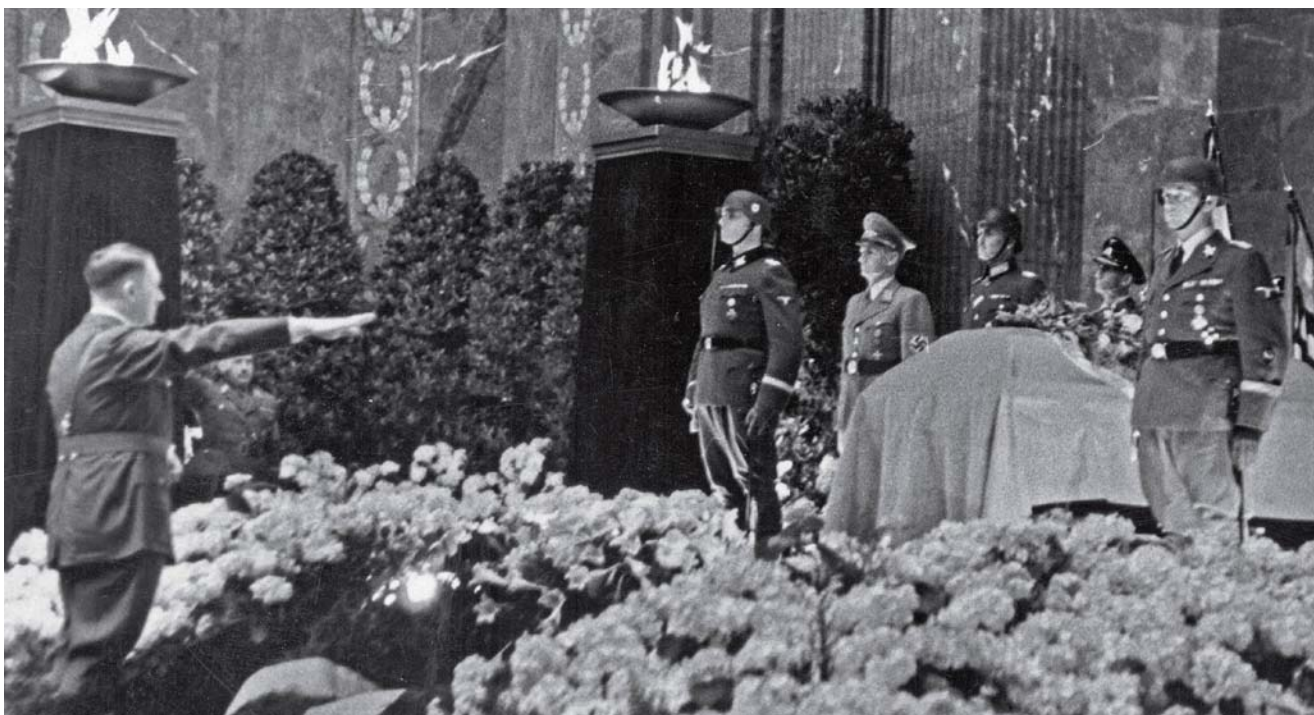
Václav Říha

↑ Dopis měl přijít do rukou Anně Maruščákové, zámečnické dělnici u firmy Palaba ve Slaném, která žila s rodiči v obci Holousy. Napsal jej Václav Říha. Václav Říha pocházel z Vrapic a v roce 1939 se svým kamarádem z Lidic Josefem Horákem a Františkem Stoncnerem uvažoval o odchodu do čs. zahraniční armády. Dal ale přednost snoubence, s níž se 24. dubna 1942 oženil. Přesto navázal milostný poměr s Annou Maruščákovou, které se představil jako „Milan“ a požádal ji, aby Horákovým v Lidicích sdělila, že jejich syn v Anglii „Pepík je zdrav, má se dobře a nemusí mít o něho žádnou obavu.“ Ředitel Pála předal podezřelý dopis místním četníkům, kteří služebním postupem informovali gestapo. ■

Anna Maruščáková

↑ Maruščáková, toho času v pracovní neschopnosti, byla zatčena a vyslýchána na Kladně gestapáky Haraldem Wiesmannem, Thomasem Karlem Thomsenem, Oskarem Felklem a Walterem Forsterem. Z jejich úst poprvé zaznělo jméno obce Lidice. V noci na 4. června byli zatčeni Václav a Marie Michalští a všichni příslušníci rodin Horákových a Stříbrných. Přestože nic nevěděli, byli popraveni v Kobylisích 16. června 1942 se zdůvodněním, že „udržovali styk s prchajícími agenty a podporovali jejich činnost říši nepřátelskou.“ Anna Maruščáková i Václav Říha byli zastřeleni v KT Mauthausen jako nepohodlní svědci vykonstruovaného případu. ■

↑ Dne 4. června 1942 Heydrich na následky zranění zemřel. V den Heydrichova pohřbu, 9. června 1942, po rozhovoru s Vůdcem, telefonoval K. H. Frank z Berlína v 19:45 Horstu Böhmemu, šéfu bezpečnostní policie a bezpečnostní služby říšského vůdce SS v protektorátu, že je třeba ihned: „Lidice vypálit a obec srovnat se zemí, její mužské obyvatelstvo na místě zastřelit, ženy uvěznit do koncentračních táborů a děti, pokud jsou schopny poněmčeni, předat do německých rodin, ostatní svěřit náležitě výchově.“ Na snímku Adolf Hitler při Heydrichově pohřbu v Berlíně. ■

Harald Wiesmann

➤ Protože vyšetřování nepřineslo žádnou stopu vedoucí k atentátníkům, napadla Böhmeho naprosto zvrhlá myšlenka – vytvořit falešné důkazy. Ohledně nálezů zbraní v Lidicích přiznal bývalý šéf venkovní služby gestapa v Kladně Wiesmann po válce u soudu, že je do mlýna v Lidicích dopravili agenti provokatéři. ■

↑ Lidice, Horákův statek 10. června 1942. „Sonderbehandlung“, Heydrichem zavedený eufemismus. Ve skutečnosti brutální akt popravky bez soudního rozhodnutí. V případě Lidic znamenalo „zvláštní zacházení“ okamžitou vraždu 172 zcela nevinných mužů. Nejmladšímu nebylo ještě patnáct let a nejstaršímu bylo osmdesát čtyři let. Dalších 29 mužů a žen bylo zastřeleno popravčím komandem dne 16. června 1942 v Praze-Kobylisích. Všechny 198 lidických žen nacisté odvěkli do koncentračního tábora. Celkem 49 z nich zahynulo v Ravensbrücku, 3 zemřely během pochodů smrti v roce 1945. Nejhrůznějším a neodpuštělným zločinem navždy zůstane vražda 88 nevinných lidických dětí. ■

BOJ O KOSTEL V RESSLOVĚ ULICI

↑ Pravoslavný chrám svatých Cyrila a Metoděje, Praha II, Resselova ulice čp. 9 byl původně zasvěcený patronu nemocných sv. Karlu Boromejskému. Později byl proměněn na kasárna a skladiště. Dne 29. září 1929 byl slavnostně zasvěcen sv. Cyrilu a Metodějovi a stal se sídlem pravoslavného biskupa Gorazda. První den po atentátu, 28. května 1942, zde byl poskytnut azyl rtm. Jaroslavu Švarcovi, kterého doposud ukrýval ve svém bytě Albín Svatoň. V dalších dnech následovali rtm. Jan Kubiš (přišel z bytu Petra Fafka) a ppor. Josef Valčík (poslední noc spal u Františka a Marie Špinkových). Čet. asp. Josefa Bublíka a čet. Jana Hrubého doposud ukrývali v ulici Starodružiníků manželé František a Eliška Sahánkovi. Npor. Adolf Opálka přišel od Boženy Kropáčkové a rtm. Josef Gabčík od Anny Malinové. Do kanceláře kostela přiváděl parašutisty spolu s MUDr. Aloisí Weinzettlovou Zelenka-Hajský. ■

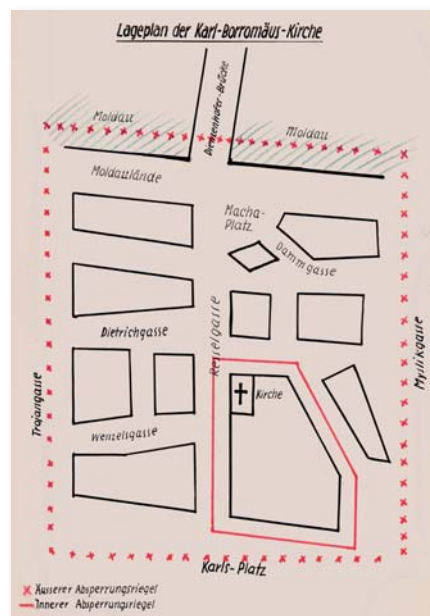

↙ Zrada přišla nečekaně přímo z řad parašutistů – od rtm. Karla Čurdy, člena paraskupiny OUT DISTANCE, která byla vysazena 28. března 1942 u Ořechova. Jeho odolnost den ze dne slábla. Cítil přibližující se ohrožení sebe a své rodiny. V Nové Hlíně denně četl úděsná fakta o Lidicích, jména svých kamarádů a jejich popravených příbuzných. Byl bezradný, dostal strach, aby jeho matku a sourozence nepostihl stejný osud jako ostatní rodiny dopadených parašutistů. Rozhodující se zřejmě stala Frankova amnestie ze 13. června 1942, která slibovala milost všem, kteří, byť se dle nacistů provinili, přinesou informace k vypátrání „pachatelů“. Konec lhůty byl stanoven na 20. hodinu dne 18. června. Čurda na naléhání své matky a sestry odjel 16. června 1942 ranním vlakem do Prahy. V bytě Svatošových nenašel ani Opálku, ani žádného z parašutistů. Duševně zlomen vstoupil kolem poledne do budovy sídla gestapa – Petschkova paláce, kde ze sebe vykoktal: „Přestaňte s popravami, znám vlastníka aktovky. Patří Josefu Gabčíkovi. Znáám i druhého atentátníka, jmenuje se Jan Kubiš!“. Čurdovy údaje přispěly k rychlé zkázce celé konspirace. Prozradil také klíčové adresy: Moravcových, Svatošových, Zelenkových, Vojtíškových, Krupkových, Kučerových a Králových. ■

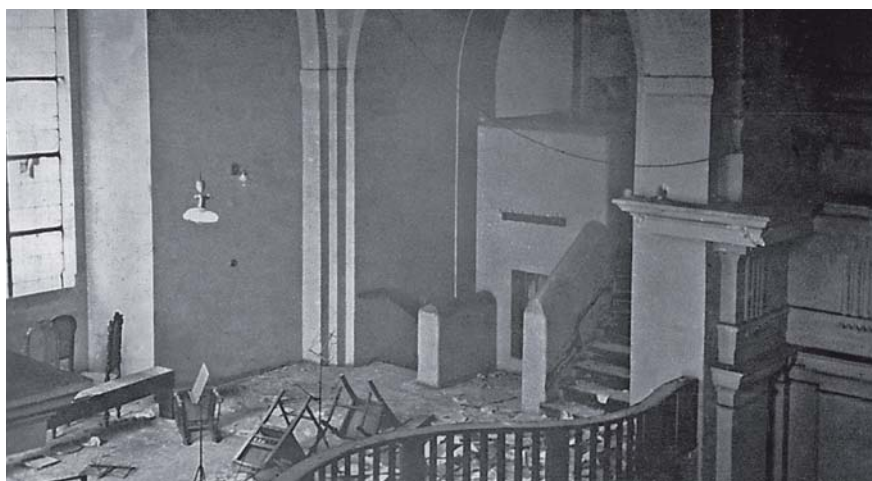
↑ Po Čurdově výpovědi se dávají události rychle do pohybu. V noci na 17. června 1942 poslal šéf referátu II G Heinz Pannwitz zatykácké komando v čele s kriminálním komisařem Oskarem Fleischerem na Prahu XI-Žižkov do Biskupovy ulice čp. 1745/7. Němci obklíčili celý blok domů. Když komando ve 4:15 vtrhlo do bytu Moravcových, čekali, že v bytě přistihnou některého z parašutistů. Žádný tam ale nebyl. Marie Moravcová využila vhodného okamžiku a na toaletě spáchala sebevraždu prudkým jedem. Gestapo zatklo Aloise Moravce. Syna Aťu, jenž předtím odjel k příbuzným do Písku, přivolali fingovaným telegramem. Při výslechu prožil nesnesitelná muka a dlouho zapíral. Zhroutil se, až když mu gestapáci ukázali mrtvé tělo jeho vlastní matky. Nelidskému mučení podlehla a prozradil úkryt parašutistů v kostele v Resselově ulici, kam sám předtím nosil potraviny a další věci. ■

↑ Dne 18. června ve 4:15 hodin obklíčily německé jednotky vnitřní i vnější okruhy kolem pravoslavného kostela a hermeticky je uzavřely. Do protějších domů umístily kulometry, které držely v šachu kostelní střechu. Do Václavské ulice bylo dopraveno malé dělo a v postranních ulicích operovala bojová vozidla. ■

↑ Byt kostelníka ■

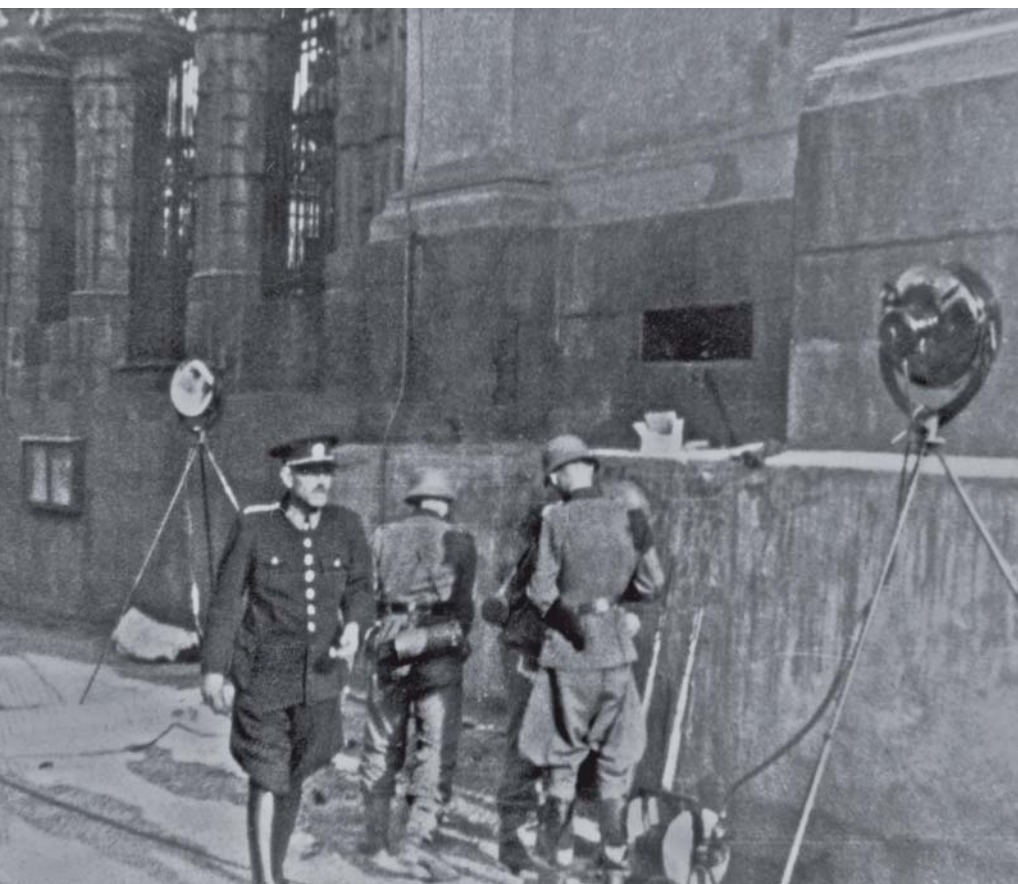
↑ Jan Kubiš, Adolf Opálka a Josef Bublík z kůry a z galerie ovládali celý prostor lodi kostela. Nahoru vedly pouze úzké točité schody, seshora kontrolované přesnou palbou jednoho z obránců. Nejvýše asi tři metry se po nich podařilo proniknout SS-Rottenführerovi Grahlerovi, ze strážního praporu „Prag“, za cenu zásahu do ocelové přílby. První nápor úředníků gestapa s doprovodem SS byl odražen a odpor tří parašutistů si vynutil tvrdší postup. Předně byla zastavena křížová palba z kulometů do oken kostela, ta ohrožovala spíše dobyvatele než obránce. Zformovaná úderná komanda vedli zkušený frontový velitelé SS-Sturmbannführer König a SS-Obersturmführer Sohm ze 4. roty náhradního praporu SS „Deutschland“, kteří o každý metr členitého prostoru galerie svedli těžký boj za pomoci ručních granátů. ■

↑ Po prohlídce chrámu Němci zjistili, že další čtveřice parašutistů se nachází v podzemní kryptě. V blízkosti západního vchodu kostela objevili kamenný poklop s nevelkým větracím otvorem. První dobrovolník byl spuštěn na laně. Než zmizel v otvoru, zazněly výstřely. Raněný byl vytažen zpět. Poté přivedli spoutaného kaplana ThDr. Petřeka: „Tady mi říkají, že se máte vzdát. Tak vám to vyřizuji. Prý se vám nic nestane a budou se k vám chovat jako k válečným zajatcům.“ Zdola se vzápětí ozvalo: „Jsme Češi! Nikdy se nevzdáme, slyšíte? Nikdy!“ ■

↑ Po dvouhodinovém náporu byla situace beznadějná, těžce zraněný Adolf Opálka v bezvýhodné situaci použil jed a život ukončil ranou do pravého spánku. Kubiš, těžce zraněn střepinami granátů a úlomky zdiva, jako jediný již nestačil použít pistoli proti sobě. Spolu s dalším umírajícím kamarádem – Josefem Bublíkem, byl okamžitě převezen do lazaretu SS v Praze-Podolí. Bublík zemřel cestou a Jan Kubiš krátce poté v nemocnici. ■

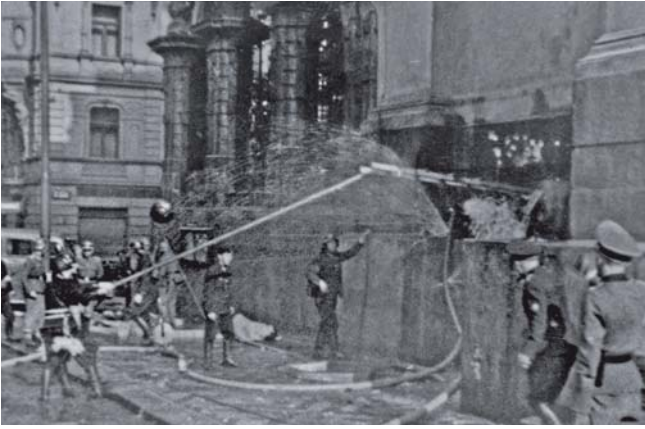

↑ Obléhatelé se dál pokoušeli znepříjemňovat obráncům krypty jejich úděl, chtěli je ale živé. Pokoušeli se je vykouřit bombičkami se slzným plynem či s využitím českých hasičů kryptu zatopit. Odpovědi byly výstřely z úzkého okénka či zápalné láhve. ■

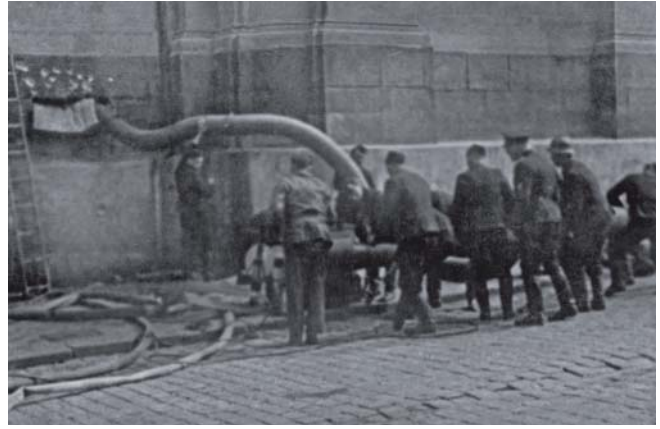

↑ Kaplan Vladimír Petřek při výslechu

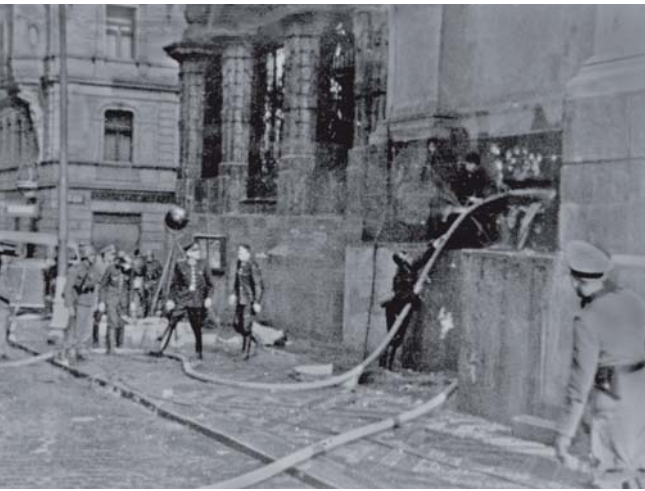

↑ Hadice s proudící vodou se dařilo vystrkovat pomocí žebříku, než se ho hasičům podařilo zaháknout a obráncům sebrat. Nakonec padlo rozhodnutí rozbít kryt vstupního kamene, což měli opět provést čeští hasiči. ■

↑ Jakmile se Němcům podařilo vtrhnout do krypty, parašutisté ztratili poslední šanci na únik. Všichni čtyři – Josef Gabčík, Josef Valčík, Jaroslav Švarc a Jan Hrubý, věrní slibu a cti, ukončili své životy výstřely ze svých pistolí. ■

↙ Kolem poledne byla z lazaretu SS přivezena zpět mrtvá těla Kubiše a Bublíka. Všech sedm hrdinných bojovníků opět spočinulo vedle sebe. Na chodník bylo položeno ještě osmé tělo neznámého mladíka – Jana Milíče, syna Jana Zelenky-Hajského, který se otrávil v Záběhlicích v tzv. Husově háji. Šéf řídicí úřadovny gestapa v Praze dr. Hans-Ulrich Geschke ve zprávě z 29. června 1942 uvedl: „Ohledáním čtyř mrtvol, vytažených ze sklepa, bylo prokázáno, že žádný z těchto mužů nebyl zabit působením palby Waffen-SS, nýbrž že se všichni zabili tím, že si sami vpálili ránu do hlavy; dva z agentů použili navíc ještě jedu.“ ■

LIKVIDACE SILVER A

Hana Krupková

Předválečný snímek rodiny Karla Kněže

↑ V neděli 21. června 1942 Willi Abendšön přivezl z Prahy do Pardubic zatčenou spolupracovnici paraskupiny SILVER A Hanu Krupkovou jako volavku. Hlídaná gestapem čekala na kpt. Alfreda Bartoše ve svém bytě v Pernerově ulici do 18 hodin, pak byla z bytu eskortována. Bartoš zazvonil v 19 hodin u domovních dveří Krupkových smluveným signálem. Za okenní záclonou ale zahlédl neznámé muže. Dal se na útěk. Bartoš měl náskok 250 až 300 metrů. Gestapáci Hubert Hanauske a Joseph Krebs vyrvali kolemjdoucím jízdní kola a postupně ho doháněli. Parašutista se v běhu otáčel a ze své pistole ráže 7,65 mm na své pronásledovatele šestkrát vystřelil. Ti střelbu opětovali. Ve Smilově ulici, těsně před křižovatkou do Sladkovského ulice, před sebou Bartoš spatřil skupinu vojáků Luftwaffe. Bartoš vyměnil zásobník a poté v bezvýhodné situaci přiložil k pravému spánku svou záložní zbraň ráže 6,35 mm a vystřelil. ■

↑ Vlna zatýkání spuštěná po udání parašutisty Karla Čurdy nejen v Praze, ale také na Pardubicku, Královéhradecku a Plzeňsku, vedla mnohé spolupracovníky paradesantní skupiny SILVER A k řešení ohrožení vlastního života i svých blízkých různými způsoby. Vrchní četnický strážmistr Karel Kněz, velitel četnické stanice ve Vrbatově Kostelci, vytušil, že se ani on nemůže gestapácké vyšetřování přečkat. Aby neohrozil svou rodinu a spolupracovníky z oboje se rozhodl pro sebevraždu. Ráno okolo čtvrté hodiny 22. června 1942 se střelil do spánku svou služební pistolí na cestě z obce Habrovec, mezi obcemi Louka a Ležáky. ■

Zdeňka Satranová

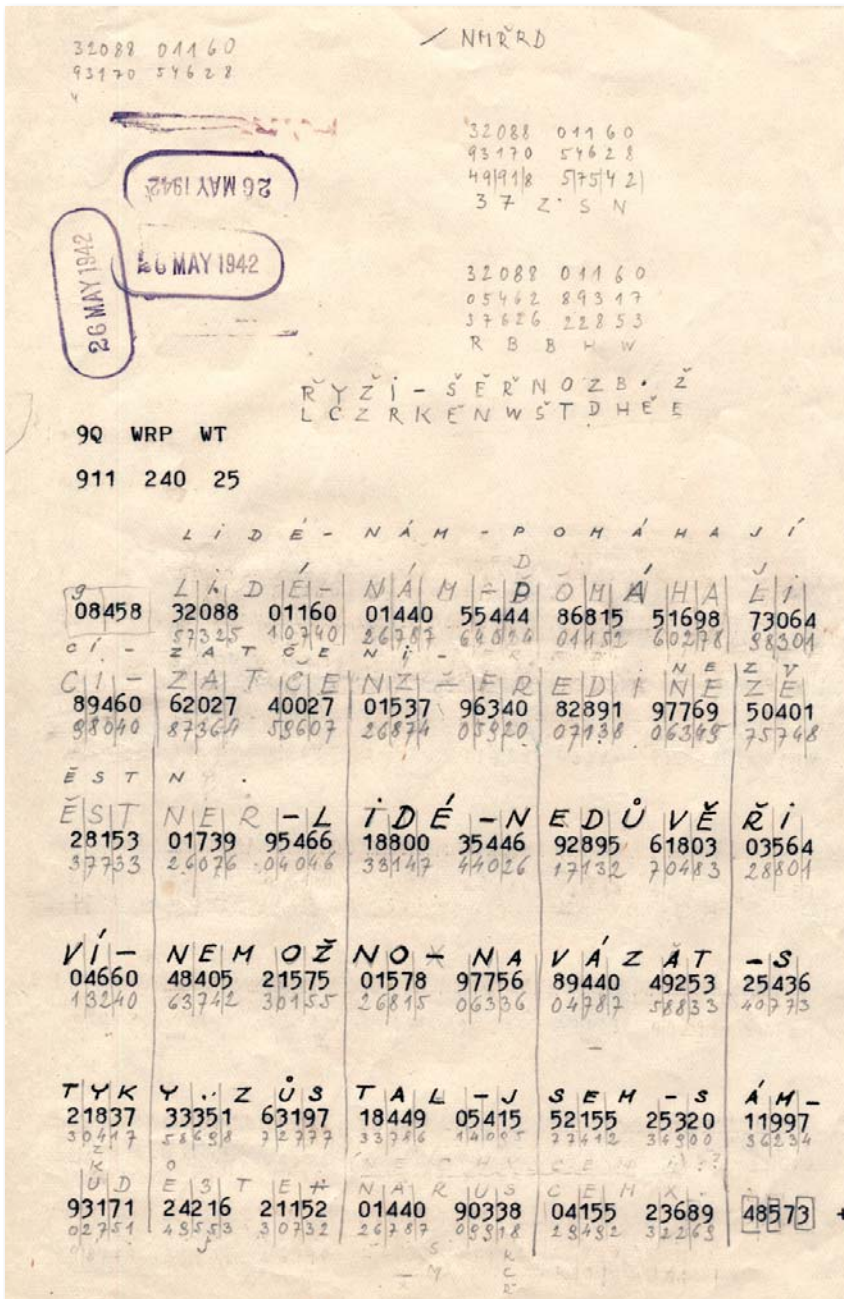

Josef Schejbal

Ladislav Satran

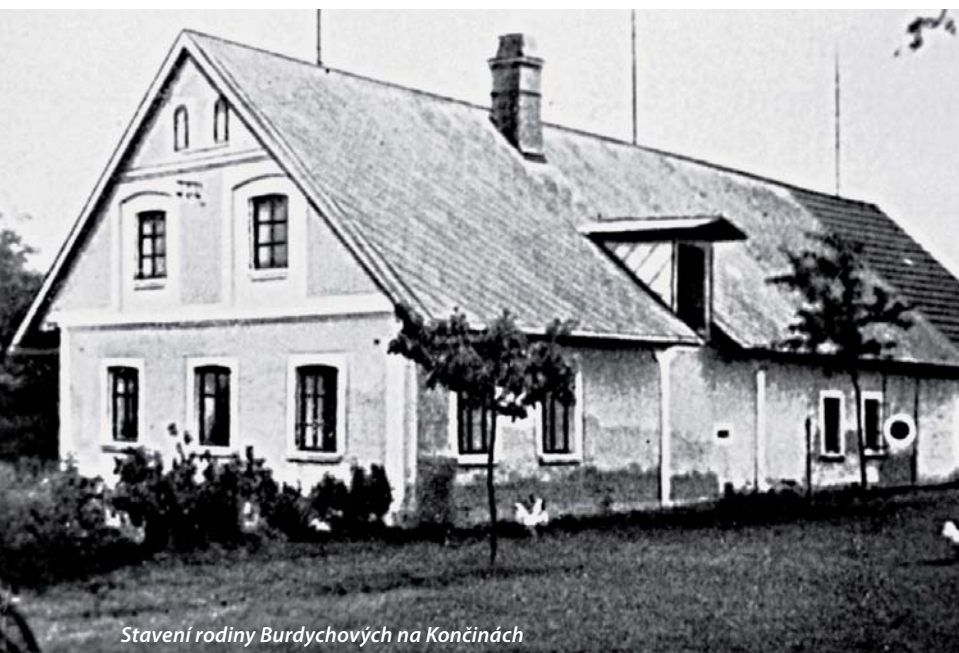
←↑ Radiostanice LIBUŠE se musela i s radistou přesunout na nové místo v Podkrkonoší, které zajistil učitel z Malých Svatoňovic Josef Schejbal. Umístěna byla ve škole v Bohdašíně, kde vyučoval učitel Ladislav Satran. Oba pedagogové byli členy regionální odbojové skupiny S21B, která parašutistovi Jiřímu Potůčkovi poskytla obrovskou pomoc v době, kdy přišel o jiné kontakty. ■

← Čas vyměřený osudem skupině SILVER A se chýlil ke konci. Josef Valčík padl v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze, velitel Alfred Bartoš se zastřelil před zatčením Němci. Zůstával jen Jiří Potůček, který ale neznal důvod zmizení svých kamarádů. Dál pokračoval ve své činnosti. Jeho telegram z posledního dne vysílání LIBUŠE 26. června 1942 hovoří za vše: „Lidé nám pomáhající zatčení. Fred neznámý. Lidé nedůvěřiví, nemožno navázat styky. Zůstal jsem sám.“ ■

Četnický strážmistr Karel Půlpán

Stavení rodiny Burdychových na Končínách

↔ Jiří Potůček, radiotelegrafista skupiny SILVER A, který obsluhoval radiostanici LIBUŠE, sváděl svůj boj o život od odpoledne 30. června 1942. Gestapo jej vypátralo v domku rodiny Burdychových v osadě Končiny u Bohdašína. Jakmile se otevřel poklop skříše, začal pálit ze dvou pistolí. Využil nastalého zmatku, dal se na útěk a podařilo se mu pronásledovatele setřást. Musel však být v neustálém střehu před početnými oddíly prohledávajícími lesy, opuštěné chaty, stavení a nádraží. Třetí den útěku 2. července 1942 dorazil do Rosic nad Labem. Byl stále bez jídla a odpočinku, požádal o pomoc Josefa Fitzbauera, ten ho ale poslal pryč a vzápětí ušel. Blízko Rosic, mezi křovisky, vysílením usnul. Protektorátní strážmistr Karel Půlpán, který po něm na základě Fitzbauerova udání pátral, jej spícího překvapil a připravenou zbraní střelil z bezprostřední blízkosti do hlavy. ■

LIKVIDACE LEŽÁKŮ A POPRAVY NA ZÁMEČKU

↑ Ležáky. Malá osada mezi Miřeticemi a Loukou na Chrudimsku byla 24. června 1942 vyhlazena a vypálena jako odvěta za atentát proto, že v lomu Hluboká a později ve mlýně v Ležákách byla umístěna radiostanice LIBUŠE. Dospělí obyvatelé, tentokrát nejen muži, ale i ženy, byli zastřeleni, děti byly „dány na náležité vychování“. Zpráva o vypálení obce Ležáky a o zastřelení „všech dospělých, počítaje v tom i ženy“, vyvolala mezi německým obyvatelstvem v Čechách a na Moravě všeobecné zadostiučinění a radost. ■

Manželé Marie a Josef Štulíkovj

Jindřich Švanda

↖ Na rozdíl od Lidic, byli obyvatelé Ležáků skutečně aktivně zapojeni do odbojové činnosti. Ležácký mlýn modernizoval Jindřich Švanda, který do něj také přivedl parašutistu Jiřího Potůčka. Ve mlýně bydlela také rodina Švandova švagra Josefa Štulíka, která se rovněž zapojila do pomoci SILVER A. Všichni byli zapojeni do činnosti odbojové skupiny Čenda pojmenované pravděpodobně podle dalšího ležáckého odbojáře, Čeňka Bureše. ■

↑ Mrtvoly byly vzápětí zpopelněny v pardubickém krematoriu a jejich popel nasypán do řeky. ■

↑ Obyvatelé Ležáků byli převezeni do Pardubic na tzv. Zámček. V jeho sklepních prostorách byly nejprve od rodin odděleny děti a pak zde dospělí vyčkávali, než byli odvedeni na nedaleké popravě. Organizací poprav byl pověřen zástupce venkovní služebny gestapa SS-Hauptscharführer Walter Lehne. Popravčí četu tvořili dobrovolníci 3. roty Záložního policejního praporu Kolín. ■

➔ Ležácké děti byly odvezeny do vyhlazovacího tábora v Chelmnu a zavražděny během července výfukovými plyny speciálního autokaru. Válku přežily jen sestry Štulíkoví, které byly dány na převýchovu do německých rodin. ■

Skupinový snímek příslušníků pardubického gestapa

↑ Likvidace Ležáků byla dílem vedoucího pardubické úřadovny gestapa kriminálního komisaře Gerharda Clagese. Ten byl sám častým návštěvníkem v baru pardubického hotelu Veselka, kde jeho i další gestapáky mohl obsluhovat parašutista Josef Valčík, což pak po odhalení sítě SILVER A vedlo k jejich zvržení. ■

KONEC V MAUTHAUSENU

Františka Lyčková

Josef Nitka

Anna Nitková

Václav Mareček

Marie Marečková

☞ Pátrání po dalších spolupracovnících parašutistů pokračovalo dále. Zatčeni byli František Hejl se svojí rodinou, rodina Khodlova, podporovatelé MUDr. Břetislava Lyčky, který ošetřil Jana Kubiše po atentátu, celá organizace v Kostelci nad Labem čítající manžele Nitkovi, Zeyvalovi, Anna Stehlíková, rodina Nováková z Libně a na ni navázaní odbojářů z Mělníka, jako byli manželé Marečkoví, Rebcovi, Oktábčovi, ale i František Pecháček, rodina Piskáčkova a Smržova z Vysočan a mnoho dalších odbojářů. ■

☝ Podporovatelé parašutistů byli stannými soudy za své nepřítomnosti ve dnech 29. září a 5. října 1942 odsouzeni k trestu smrti. Ten byl vykonán ve dvou dnech. Dne 24. října 1942 byly od 8:30 popravovány v KT Mauthausen ranou do týlu nejdříve ženy a po obědě muži. Popravy probíhaly v intervalu dvou minut a za den bylo povražděno 262 mužů, žen a dětí. Nejmladší Jindřišce Novákové bylo pouhých 14 let. Druhý termín poprav proběhl v KT Mauthausen 26. ledna 1943. Muži byli zastřeleni a ženy zplynovány. ■

↑ Do internačního tábora ve Svatobořicích na Hodonínsku bylo z pražské Jenerálky 13. dubna 1944 převezeno 48 dětí pozůstalých po vlastencích popravených v Mauthausenu. Když se ke Svatobořicím přiblížila fronta, byly děti evakuovány do tábora v Plané nad Lužnicí, kde se dočkaly konce války. Těšily se na rodiče a netušily, že se s nimi již nikdy nesetkají... ■

František Zeyval

Vlasta Oktáčková

Augustin Rebec

Emilie Pecháčková

František Pecháček

← Posledním popraveným z 294 spolupracovníků paraskupin ANTHROPOID, SILVER A, INTRANSITIVE, OUT DISTANCE a TIN byl František Pecháček. Autor skladby mužů na X. všesokolském sletu a přední sokolský činovník. Zemřel v KT Mauthausen 3. února 1944. ■

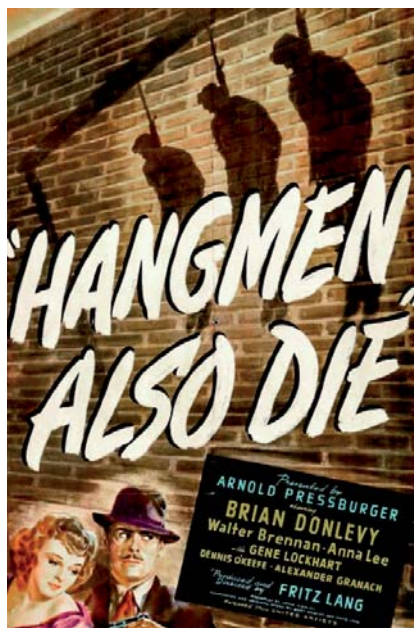
MEZINÁRODNÍ VÝZNAM AKCE

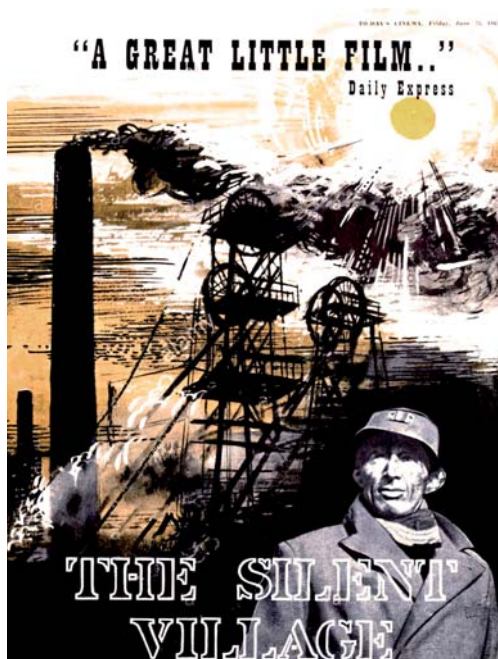
➤ Nebývalý odbojový čin, který odstranil jednu ze špiček nacistů a SS, ale i řada obětí nacistického běsnění vedly k tomu, že 2. srpna 1942 navrhl Anthony Eden v londýnském parlamentu vládní prohlášení o zrušení závaznosti mnichovské dohody pro Velkou Británii. Britští představitelé totiž dosud odsuzovali mnichovskou dohodu, ale jen soukromými prohlášeními. Až události druhého stanného práva, vypálení Lidic a Ležáků, vzbudily celosvětové pobouření. Pro Londýn se tak stalo již morálně neobhajitelné nadále trvat na platnosti mnichovské dohody. Byla tak ze strany Velké Británie plně anulována a Československo uznáno v jeho původních hranicích. K britskému prohlášení se 29. září 1942 připojila i de Gaullova „Bojující Francie“. ■

➤ Celosvětový ohlas na teror, který rozpoutala nacistická moc nad domácím obyvatelstvem protektorátu, byl velkolepý. Spontánně se ve světě přejmenovávaly obce v Mexiku, Brazílii, USA a Austrálii na Lidice. Jméno Lidice dostávaly i nově narozené děti. V Británii horníci založili hnutí se jménem „Lidice budou žít“ („Lidice Shall Live“). Na východní i západní frontě byly po této středočeské obci pojmenovávány tanky. ■

➤ Již krátce po provedení útoku na zastupujícího říšského protektora se stalo téma atentátu a následné represe spočívající ve vyhlazení obce Lidice námětem pro řadu filmů, knih a dalších uměleckých počinů, které měly zaznamenat brutálnost odvetných akcí okupantů i statečnost útočníků, kteří byli jak v biblickém příběhu vydáni jedním z nich. První film o atentátu vznikl již v roce 1943. Natočili jej Američané a jmenoval se „Hangmen Also Die“. Režijně se na něm podílel Fritz Lang spolu s dramatikem Bertoldem Brechtem. Hned nato následoval film Hitler's Madman režiséra Douglase Sirka, který se nezabýval jen atentátem, ale především vyhlazením Lidic. ■

➤ V roce 1943 vznikl i film „Silent Village“ režiséra Humphrey Jennings, pojednávající o vypálení obce Lidice. ■

Zámeček Pardubičky

LARISCHOVA VILA

Národní kulturní památka

➤ Larischova vila, bezprostředně spojená s tragickým osudem Ležáckých, byla v roce 2015 společností FOXCONN CZ prodána za symbolickou jednu korunu Československé obci legionářské. Budova i s okolím se nacházela ve velmi špatném stavu. V uplynulých letech se ČsOL daří za pomoci Pardubického kraje, města Pardubice a Ministerstva kultury ČR zchátralý objekt revitalizovat za účelem zbudování muzea věnovaného historii Zámečku, domácímu a zahraničnímu odboji během druhé světové války, pietního místa k uctění památky ležáckých obyvatel a venkovního sportoviště. ■

➤ Prostřednictvím projektu Československé obce legionářské s názvem Oheň (bez) naděje si mladá generace připomíná tragický příběh vypálené osady Ležáky. Jedním z nejdůležitějších míst, které při svém putování děti navštíví, je právě objekt Zámečku Pardubičky – Larischova vila. ■

← Pravidelně od roku 2014 ožívá Zámeček rovněž na Dny evropského dědictví, kdy se v celém areálu národní kulturní památky pořádají výstavy, prezentace vojenské historie, hry pro děti nebo přednášky a besedy. Na snímku vypráví své vzpomínky pan Antonín Burdych, který za války přišel o své rodiče a to za ukrývání radio-telegrafisty Jiřího Potůčka. ■

➤ K dnešnímu dni je celá střecha objektu precizně zrekonstruována. Většina plochy je pokryta břidlicí, zbytek z důvodu nedostatečného úhlu sklonu střechy falcovaným plechem a byl nainstalován aktivní hromosvod. Také půdy jsou rekonstruované v plném rozsahu včetně trámů uložených v podlaze půdy, které byly odkryty, řádně ošetřeny nejmodernější technologií a poškozené vyměněny. Byla zrealizována oprava fasády východního křídla a dokončena zdařilá replika zadního schodiště u věže včetně kovového zábradlí. Byly realizovány náročné práce na odvodnění. Instalovali jsme kanalizaci a místo pro vsakování dešťové vody v lesoparku. Ve sklepeních zámku proběhla instalace páteřních rozvodů, oprava podlahy a technologické místnosti. ■

➤ Zrekonstruované a zpřístupněné prostory Zámku jsou využívány pro výstavní činnost, která se rozvíjí díky spolupráci s řadou partnerů. Velice vzácné exponáty na výstavy zapůjčilo Východočeské muzeum Pardubice. V první řadě se jednalo o potrhanou dětskou sukýnku z Ležáků, pánské triko s dlouhým rukávem a dvě košile popravených na Zámku, vše prostrálené a zakrvavené. Muzeum zapůjčilo i popravčí kůl z pardubického popraviště, ohořelý pařez z Ležáků, dvě originální rakve s vylechovaným dnem, ve kterých byla opakovaně převážena těla zastřelených do Pardubického krematoria, donucovací pomůcky jako například okovy, obušky, dŮtky a bič, ale i kombinézu parašutisty Jiřího Potůčka se dvěma pláťenými pouzdry a opaskem. ■

Zveme vás

17. června

Pietní vzpomínka na vrchního četnického strážmistra Karla Kněze se uskuteční od 15.45 hod. u pomníku mezi Habrovčí a Loukou. Účastníci se na místo odeberou průvodem, který vyjde v 15.30 hod. z obce Louka. Po pietě následuje posezení ve Vrbatově Kostelci s projekcí dokumentů a fotografií z archivu rodiny Karla Kněze.

17. června

V předvečer akce konané k 80. výročí posledního boje čs. parašutistů v chrámu sv. Cyrila a Metoděje se na Karlově náměstí od 20.00 hod. uskuteční veřejná projekce filmu *Atentát*, režiséra Jiřího Sequense z roku 1964.

18. června

Celodenní program k připomenutí 80. výročí boje čs. parašutistů v chrámu sv. Cyrila a Metoděje se uskuteční na Karlovo náměstí od 9.30 do 19.00 hod. Pietní akt v Resslově ulici se uskuteční od 10.00 hod. Kluby vojenské historie zajistí ukázky výcviku a vybavení čs. parašutistů a čs. armády ve Velké Británii.

20. června

Pod patronací města Klatovy se pietní akt za popravené na bývalém popravišti ve Spáleném lese uskuteční od 11.00 hod. Zádušní mše za popravené se uskuteční v 18.00 hod. v kostele Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Ignáce.

22. června

Od 16.00 hod. proběhne slavnostní představení rekonstruované podoby hrobu a pietního místa rodiny Fafkových na hřbitově v Praze na Malvazinkách. Do rodinného

hrobu bude symbolicky uložena prst z koncentračního tábora Mauthausen, kde byli otec Petr, matka Liboslava a dcery Rela a Liboslava zavražděni za pomoc čs. parašutistům.

24. června

Rozsáhlý program k 80. výročí vyhlazení osady Ležáky se uskuteční na území Národního pietního území Ležáky od 9.00 do 22.00 hod. Kromě přednášek, komentovaných prohlídek památníku a ukázek klubů vojenské historie bude od 20.00 hod. celodenní program zakončen komponovaným večerním pořadem *LEŽÁKY 80*.

25. června

Tradiční akce *Den pozemního vojska BAHNA 2022* se uskuteční v areálu bývalého vojenského výcvikového prostoru u Strašic. Informace na www.bahna.eu

25. června

Akce k připomenutí 80 let od působení paraskupiny *SILVER A* na území okupované vlasti začne v Senicích pietním aktem od 12.30 hod., po kterém bude následovat bohatý kulturní program a program klubů vojenské historie.

2. července

Vzpomínkový pietní akt k připomenutí 80 let od úmrtí parašutisty Jiřího Potůčka začne v obci Břasy od 9.00 hod. přivítáním hostů a samotný akt začne v 10.30 hod. u pomníku před radnicí. Od 14.00 hod. bude program pokračovat výstavou a přednáškou ČsOL.

Časopis *Legionářský směr* navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je prezentovat rozsáhlou a různorodou činnost Československé obce legionářské, připomínat odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

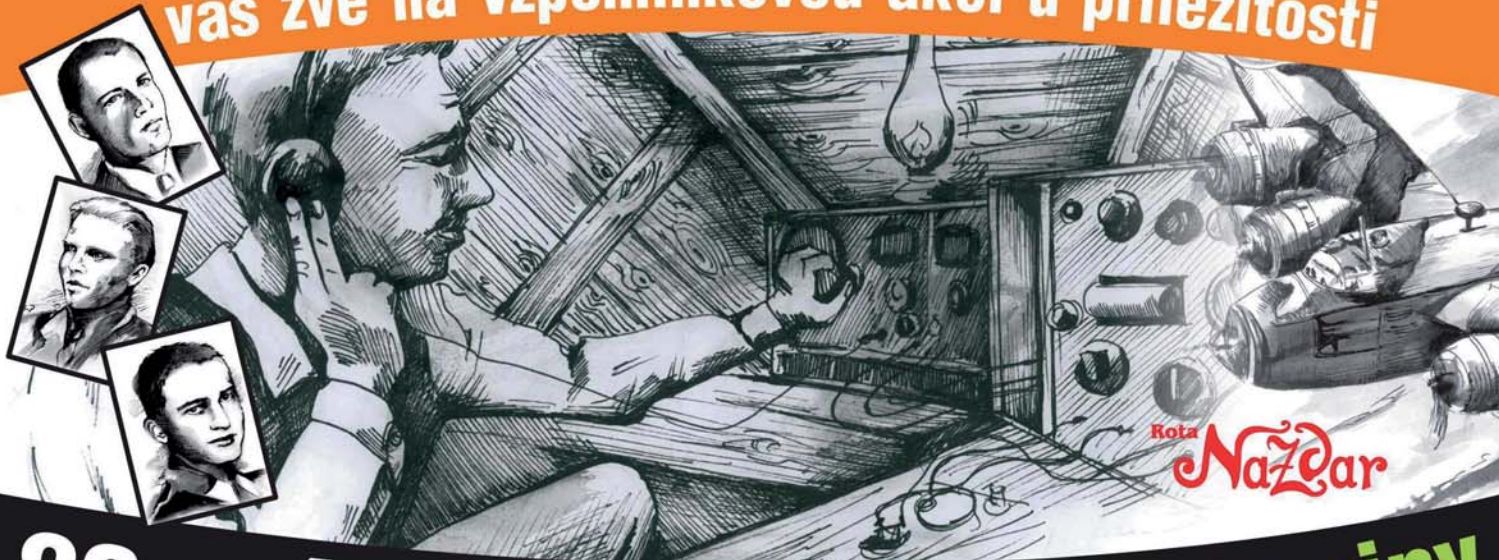
VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz | ŠÉFREDAKTOR: Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz | Použité fotografie z archivu ČsOL | GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE: Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice | ADRESA REDAKCE: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 | Uzávěrka čísla: 20. května 2022 | Evidenční číslo: MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

Obec Senice

VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA

ve spolupráci s Československou obcí legionářskou
vás zve na vzpomínkovou akci u příležitosti

80. výročí působení paraskupiny

Silver A

V okupované vlasti

SOBOTU 25. 6. 2022 Za účasti významných
válečných veteránů

PROGRAM:

12.30 – 13.30

PIETNÍ AKT SILVER A

ČESTNÁ STRÁŽ "ROTA NAZĐAR"

ČESTNÁ STRÁŽ "SOKOLOVÉ"

ČESTNÁ STRÁŽ "ARMÁDA ČR"

PRŮLET LETOUNŮ GRIPEN

V PRŮBĚHU CELÉHO ODPOLEDNE BUDOU K VIDĚNÍ UKÁZKY HISTORICKÉ
I SOUČASNÉ VOJENSKÉ TECHNIKY A FUNKČNÍCH MODELŮ BOJOVÉ TECHNIKY.

13.30 TAXMENI

15.00 WALDOVY MATUŠKY

19.00 UKÁZKA SESKOKU VÝSADKÁŘŮ

20.30 JAMES BAND

22.30 LASEROVÁ SHOW

ATRAKCE PRO DĚTI PO CELÉ ODPOLEDNE

INFORMACE O SOUTĚŽI NA: WWW.SENICE.CZ

V PRŮBĚHU CELÉ AKCE BUDE POŘIZOVÁNA FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTACE!

OBČERSTVENÍ ZAJIŠTĚNO PO CELÝ DEN

VSTUP
ZDARMA

Muzeum československých legií

EMERGENCI RATION TIN

Potravinová dávka rotného Jana Zemka výsadku SILVER B

br. Miloš Borovička

Parašutisté vysílání do protektorátu československým exilovým vojenským zpravodajstvím byli vybaveni mimo jiné i záložními dávkami potravin, aby byl zajištěn přísun energie bezprostředně po seskoku, než si obstarají stravování sami nebo prostřednictvím odboje na kontaktních adresách. Vysoce kalorická hmota v krabičce připomínala nejvíce čokoládu a byla podobně rozdělena na kostičky. V běžných situacích směla být otevřena pouze na rozkaz, kontrolu neporušenosti dávky zajišťovala plechová plomba kolem celého obvodu krabičky. V podmínkách parašutistů bylo její užití samozřejmě na jednotlivcích. Krabička má rozměry 11 × 8,5 × 3 cm a je z lakovaného pocínovaného plechu.

Konkrétní krabička od britské armádní potravinové dávky pochází od četaře Jana Zemka, parašutisty výsadku

SILVER B. Byla tedy na palubě letounu Halifax imatrikulace NF-V (ser. L9613) 138. peruti RAF, který v noci z 28. na 29. prosince 1941 do protektorátu dopravil výsadky ANTHROPOID, SILVER A a SILVER B. Jan Zemek krabičku uchoval po celou dobu svého operačního nasazení v protektorátu, a protože spolu s Otmarem Riedlem byl jedním ze dvou skokanů první vlny, kteří unikli smrti nebo zatčení gestapem, dočkala se spolu s ním konce války.

Zemek ji v 80. letech věnoval badateli Jaroslavu Čvančarovi, který ji v době 75. výročí předal jednomu z našich členů, kteří udržují památku našich parašutistů v Praze. V současnosti je krabička vystavena v Památníku národního útlaku a odboje v Panenských Břežanech.

